

Možnosti psychomotorického i sociálního rozvoje dětí předškolního věku prostřednictvím práce v keramickém kroužku

Dita Matějková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dita MATĚJKOVÁ**
Osobní číslo: **H10100**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Možnosti psychomotorického i sociálního rozvoje dětí předškolního věku prostřednictvím práce v keramickém kroužku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti vývoje dítěte v předškolním věku a volnočasových aktivit se zaměřením na keramiku.
Příprava metodiky aplikační části.
Realizace projektu keramického kroužku ve vybrané mateřské škole.
Zpracování a zhodnocení projektu.
Prezentace výsledků projektu, zpětná evaluace a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HÁJEK, Bedřich. Pedagogické ovlivňování volného času. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

ALLEN, Eileen a Lyn MAROTZ. Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-055-0.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

KÝROVÁ, Alena. Keramika pro malé i větší umělce. Praha: Computer Press, 2003. ISBN 80-7226-374-9.

SCOTTOVÁ, Marylin. Keramika. Praha: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-179-9.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 6. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně
4.4.2013

.....
Matejková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá využitím keramiky jako volnočasové aktivity u dětí předškolního věku a jejím možným zahrnutím do předškolní výchovy. V teoretické části jsou zahrnuty základní pojmy týkající se vývojových specifíků dítěte předškolního věku, nejvíce je tato část zaměřena na motorický vývoj, v návaznosti na úzkou souvislost při práci s keramikou. Přiblížen je také na celkově fyzický, ale také sociální rozvoj dítěte v předškolním věku. Další samostatná kapitola se zabývá volnočasovými aktivitami, hlavně volnočasovými aktivitami uskutečňovanými v předškolním vzdělávání a pedagogikou volného času. Poslední kapitola je spojena s praktickou částí, tedy s keramikou, zde jsou vysvětleny základní pojmy spojené s prací s keramickou hlinou, postupy práce, potřebné pomůcky a zvláštnosti práce s malými dětmi.

Praktická část je projekt keramického kroužku vhodného pro práci s dětmi předškolního věku. Projekt zahrnuje všechny potřebné informace pro práci s keramickou hlinou a přesné, podrobné informace k jednotlivým činnostem v projektu uvedených. K jednotlivým činnostem jsou přiloženy i fotografie pro lepší porozumění. Část projektu byla ověřena v mateřské škole a následně zhodnocena na konci praktické části.

Klíčová slova:

Keramika, keramická hlína, volný čas, volnočasové aktivity, předškolní věk, dítě, edukace, mateřská škola, zájmový kroužek

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

This bachelor thesis deals with use of ceramics as a leisure time activity for children of preschool age and the possibility of its incorporation into preschool education. In theoretical part are included basic concepts related to specific of the children's development. Most of all this part is focused on development of motor skills related to close connection during work with ceramics. Also is approached overall physical and social development of

preschool age. Another separate chapter deals with leisure time activities mainly activities carried out while preschool education and pedagogy of leisure time. Last chapter is connected with practical part where are subscribed basic concepts related with ceramic clay, workflow, equipment and peculiarities of working with children. Practical part is project of ceramic lessons suitable for children of preschool age. Project includes all informations needed for work with ceramics and exact informations for every operation therein. Pictures attached for better understanding of each operation. Part of this project had been verified in kindergarten then assessed at the end of practical part of this desertation.

Keywords: ceramics, ceramic clay, leisure time, leisure time activities, preschool age, child, education, kindergadren, hobby group

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, PhD., za její ochotu a nápady, kterými nám pomohla vše uskutečnit. Dále bych také ráda poděkovala ředitelce z mateřské školy Qočna, že nás zde nechala uskutečnit náš projekt keramického kroužku a také učitelkám, které nám ve všem vyšly vstříc.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	13
1.1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK	13
1.2 VÝVOJ POZNÁVACÍCH PROCESŮ	13
1.3 MOTORICKÝ VÝVOJ.....	14
1.3.1 Hrubá motorika	14
1.3.2 Jemná motorika	15
1.3.3 Stimulace motoriky	16
1.4 EMOČNÍ A SOCIÁLNÍ VÝVOJ	17
2 VOLNÝ ČAS	19
2.1 DEFINICE VOLNÉHO ČASU.....	19
2.2 VOLNÝ ČAS DĚTÍ	19
2.3 PEDAGOGICKÉ PŮSOBNÍ MIMO VYUČOVÁNÍ (POŽADAVKY NA REALIZACI).....	19
2.3.1 Zájmové činnosti jako součást výchovy mimo vyučování	20
2.3.2 Struktura zájmové činnosti v PV.....	21
2.4 UPLATNĚNÍ ZÁJMOVÝCH ČINNOSTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
2.4.1 Návrh zájmových útvarů v MŠ Qočna.....	23
3 KERAMICKÝ KROUŽEK	25
3.1 KERAMIKA DĚTÍ	25
3.2 PRÁCE S KERAMIKOU	26
3.2.1 Keramická hlína	26
3.2.2 Nástroje a pomůcky.....	27
3.2.3 Zdobení glazurami a engobami	28
3.2.4 Technické postupy při vytváření z hlíny vhodné pro děti.....	28
3.2.5 Nejčastěji používané postupy.....	29
3.3 KERAMICKÝ KROUŽEK V MATEŘSKÉ ŠKOLE QOČNA	30
3.3.1 Struktura hodin.....	30
3.3.2 Cíle projektu a očekávané výstupy	31
3.3.3 Obsah činnosti	31
3.3.4 Využívané metody	32
3.3.5 Organizační formy práce.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 PROJEKT KERAMICKÉHO KROUŽKU	34
4.1 S KERAMIKOU KROK ZA KROKEM	36
4.1.1 Témata.....	36
4.1.2 Cíle, výstupy a metody práce	36
4.1.3 Seznam činností, použité pomůcky.....	38
4.2 POSTUPY PRÁCE	39
4.3 SEBEHODNOCENÍ.....	74
4.4 REFLEXE DOHLÍŽEJÍCÍ UČITELKY	78
ZÁVĚR	79

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	80
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	82
SEZNAM OBRÁZKŮ	83
SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD

Předškolní věk je úzce spojen s rozvojem jemné motoriky. Na děti jsou před vstupem do školy kladeny určité nároky, které musí být splněny. Dítě se tedy v tomto věku musí naučit a osvojit si mnoho činností, které mu byly doposud neznámé. Je důležité tento rozvoj sledovat a podporovat. Musíme myslet na to, že jemná motorika ovlivňuje náš každodenní život a bez ní to prostě nepůjde.

Bakalářská práce se zaměřuje na práci s keramikou u dětí v předškolním věku. Práce s keramickou hlinou je v této době velice rozšířenou činností s dětmi již od nejmladších dětí. Při bližším pohledu do problematiky však neexistuje ucelený materiál, v kterém je možné najít rady nebo informace určené těm, kteří by se keramickému tvoření chtěli s dětmi věnovat. Proto jsem si vybrala toto téma, abych podpořila v činnosti každého, kdo má zájem. Prostudovala jsem materiály zabývající se keramikou a činnostmi s ní, našla vhodné činnosti pro předškolní děti a sepsala je v této práci. Zvolila jsem projekt a snažila se o souhrn rad a návodů jak keramiku vést, jejich funkčnost jsem ověřila v praxi běžné mateřské školy. Při realizaci projektu jsem postupně zjišťovala, že každá z mnou určených činností se dá dělat tisíci způsoby, ale na to si každý bude muset přijít sám. Nabízím činnosti, jak si je každý přebere a upraví už je pouze na nich. Snažila jsem se vše psát přehledně a srozumitelně. Projekt může být vhodný jak do předškolních institucí, tak volnočasových středisek. Věřím, že v ní každý najde dostačující informace k tomu, aby mohl začít tvořit s keramickou hlinou.

Bakalářská práce má i část teoretickou, která se zaměřuje na všeobecné informace o dítěti v předškolním věku. Dále se také náznakem dostáváme do problematiky volnočasových aktivit, která je s keramikou spojena. V poslední řadě teorie, je třeba uvést teorii keramiky, aby bylo jasné co vše je potřeba předem zařídit a obstarat. Musíme se také seznámit s několika termíny, které mohou být pro někoho cizí.

Cílem práce je na základě sesbírání všech potřebných poznatků a informací tvorba uceleného projektu keramického kroužku, který bude realizovatelným s dětmi předškolního věku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Znalost oblasti týkající se dětského rozvoje je velmi důležitá k pochopení dítěte a ke správnému odhadnutí jeho možností při vytyčování cílů a nároků na dítě při realizaci volnočasových aktivit. Obsahem této kapitoly bude nejprve ujasnění si pojmu dítě předškolního věku a dále pak stručné shrnutí vývojových zvláštností předškolního dítěte v jednotlivých oblastech. Při samostatné práci s dítětem bychom však měli studovat vývojovou psychologii podrobněji a brát v potaz všechna specifika předškolního věku.

1.1 Předškolní věk

Předškolní věk může být pojímán více způsoby.

Velmi obecně můžeme za předškolní věk považovat období od narození až po vstup do primárního vzdělávání. Velkou nevýhodou však může být svádění ke srovnávání všech šesti let života dítěte. Častěji se setkáváme s užším pojetím a to za předškolní věk považuje dítě ve věku 3 až 6 let. (Langmeier, 2006)

Podle Čížkové (2003) jsou ohraničující body dítěte předškolního věku vstup do mateřské školy a následně vstup do školy základní.

Vágnerová (2005) předškolní věk charakterizuje jako fázi, které trvá od 3 a někdy až do 7 let a její konec není určen jen fyzickým věkem, ale hlavně sociálně, a to nástupem do školy.

1.2 Vývoj poznávacích procesů

Vývoj poznávacích procesů je u dítěte předškolního věku velmi intenzivní.

Vnímání

Dítě vnímá věci celistvě. Zaměřuje se spíše na předměty, které ho zaujaly a jsou hodně nápadné, nebo které potřebuje ke své činnosti. Nevnímá pouze barvy základní ale i doplňkové jako je růžová, fialová nebo oranžová. Pomocí sluchu dokáže rozpoznat zvuky různých zdrojů. Čichové a chuťové vjemy jsou přesnější. Pomocí hmatu dokáže poznat rozličné vlastnosti předmětu a také je pojmenovat.

Vnímání je ovlivněno nejen analyzátory a myšlením ale hlavně jeho vlastním prožitím (zkušeností).

Aktivní vnímání je spojeno s experimentováním a vlastní činností a je u dítěte předškolního věku stěžejní. Pasivní vnímání znamená, že dítě jen sedí a poslouchá, nemluví a ani se nehýbe. Pasivní vnímání je v rozporu s vývojovými požadavky, pro předškolní věk není vhodné.

Vnímání je do velké míry ovlivněno představivostí. Představy si dokáže vybavit plynuleji a zvládne tak popovídat souvislý děj jemu známé pohádky. Fantazijní představy jsou intenzivně rozvíjeny a projevují se ve výtvarném projevu. (Čížková, 2003)

Paměť převažuje konkrétní a mimovolní, úmyslná paměť se objevuje až koncem předškolního věku. (Vágnerová in Čížková, 2003)

Pozornost je ze začátku velmi krátká a neúmyslná, postupem času se však prodlužuje. Pozornost dítěte na delší okamžik je třeba upoutat něčím, co jej zaujme. Může to být například zajímavý předmět, hračka apod.

Myšlení a pozornost spolu úzce souvisí. Rozvíjením myšlení se rozvíjí i pozornost a naopak. Přichází velká vývojová změna, co se týče myšlení. Tento druh myšlení Piaget nazval názorné, uvažování probíhá v celistvých pojmech vzniklých na základě vystižení zřejmých podobností. Myšlení je egocentrické. (Čížková, 2003)

Velký pokrok přichází v oblasti **řeči**. Slovní zásoba roste, zlepšuje se schopnost souvislé se vyjadřovat, lepší se gramatická správnost řeči i výslovnosti. (Hájek, 2008)

Dítě dokáže vytvořit i složitější větné spojení. S vývojem řeči roste i množství poznatků o okolním světě i o sobě samotném. (Langmeier, 2006)

1.3 Motorický vývoj

1.3.1 Hrubá motorika

Hrubá motorika se rychle zdokonaluje, chůze se začíná automatizovat. Zdokonalují se i další pohyby jako je běhání, skákání, pohyb na rovném terénu. (Čížková, 2003)

Ve 3 letech dítě začíná zvládat chůzi do schodů s pravidelným střídáním nohou a bez pomoci. Při cestě ze schodů poslední chod často snožmo seskočí. Na okamžik udrží rovnováhu na jedné noze a rádo poskakuje na místě. Při manipulaci s míčem zvládne kopnout do míče větších rozměrů, hodit jím vrchem do krátké vzdálenosti a do přednastavených rukou, míč také chytit. Dítě již nemá větší problém najíst se samo, pomoc potřebuje jen zřídka. (Marotz, 2005)

Dítě čtyřleté přejde po namalované přímce bez většího balancování. V tomto věku už nemá problém řídit svůj vozík, autíčko (zatačí, vyhýbá se, orientuje se v „dopravních podmínkách“ kolem něj). Velkou zábavou je pro něj šplhání po stromech, průlezkách. Dítě přeskočí překážku vysokou až 12 cm, na zem doskočí snožmo. Hod míčem je přesnější, dítě lépe zaměřuje a dohodí dál.

Kolem pátého roku pak seběhne schody, ustojí na jedné noze po dobu až 10 sekund, leze po žebříku, seskočí z lavičky. Pokud dítěti míč hodíme, je schopné ho chytit na vzdálenost 1 metru.

Zručnost dítěte se začne brzy projevovat v jeho sebeobsluze. Dítě samo jí, zvládne se obléknout i svléknout. Obuje si boty a snaží si je samo zavázat. (Langmeier, 2006)

Koncem období by již dítě mělo normálně zvládnout úkony vyžadující složitou pohybovou koordinaci. Těmito činnostmi jsou například jízda na kole, koloběžce, bruslení, plavání. (Čížková, 2003)

Zvětšuje se síla svalů, jde vidět velké nadšení pro pohyb. Dítě zvládne chodit pozpátku, učí se dělat kotrmelce a zvládne přejít přes kladinu. Při skákání přes švihadlo začíná střídat nohy. Pohyb oka a ruky je natolik koordinovaný, že dítě dokáže odpálit míček pálkou.

(Marotz, 2005)

1.3.2 Jemná motorika

K velkému rozvoji dochází také u koordinace drobných svalů ruky. (Hájek, 2008)

Rozvoj jemné motoriky u předškolního dítěte záleží na vzájemných vztazích mezi povzbuzováním dítěte k činnosti, procvičováním jemné motoriky a psychickým a tělesným vývojem. Neodmyslitelnou částí je i motivace dítěte, která je v předškolním věku obzvláště důležitá. V procvičování jemné motoriky bychom neměli na dítě zbytečně tlačit a brát v potaz všechna předešlá zmíněná faktory. Velice záleží na neuspěchaném a postupném rozvíjení. Pokud na dítě budeme příliš tlačit, můžeme u něj časem vyvolat stagnaci a odpor k další činnosti. Není dobré dítě příliš srovnávat s jeho vrstevníky nebo staršími sourozenci, ale všimnout si jeho vlastních pokroků při práci, byť jen sebemenších

Ve 3 letech dítě zvládne stříhat nůžkami, dělá mu však velký problém zkoordinovat pohyb rukou s nůžkami, jeho kresby jsou již často rozpoznatelné. (Woolfson, 2004)

Dítě lépe zachází s pastelkami tužkami i fixami, dělá vodorovné kruhové a svislé tahy. Při držení pomůcek používá špetkový úchop. (Marotz, 2005)

Pro malování jsou více než tužky a fixy pro dítě vhodnější a zajímavější štětce, nejen že je pro dítě snadnější udělat velký a pestrobarevný obraz, lépe se mu i štětec drží. Předškoláci navíc zbožňují, když se mohou barvami pořádně zašpinit. To však neznamená, že dítě bude používat jen štětec. Je třeba rozvíjet kreslení i psaní všemi prostředky. Pokud bude mít dítě všechny barvičky se štětci, fixy, pastelky, voskovky apod. k dispozici a bude je průběžně střídát, měla by se jemná motorika rozvíjet správným tempem. (Woolfson, 2004)

Čtyřleté dítě postaví věž z více jak deseti kostek, a zvládne navléci korálky na provázek. Z hlíny nebo jiné modelovací hmoty zvládne vytvořit a tvarovat jednoduché tvary a objekty. Z hlíny může uválet hada, kuličku nebo jednoduché zvířátko. Zvládne překreslit tvary s písmena. Začíná držet tužku ve třech prstech, kresba začíná být přesnější a kreslí s určitým záměrem. (Marotz, 2005)

Mezi 5. a 6. rokem už správně zachází s psacími pomůckami, podle vzoru překreslí větší množství tvarů i písmen. Některé děti mají rády omalovánky. Tahy ruky jsou přesnější, dítě ví, co dělá. Kresby obsahují mnohem více detailů. Stříhání nůžkami začíná být jednodušší, dítě stříhá podél linek, je trpělivé, ale ještě to není úplně přesné.

Kolem 6. roku dítě velmi baví rukodělné práce malování, modelování z hlíny nebo práce s dřevem. Rádo vyrábí různé předměty, skládá si papír do mnoha tvarů. (Marotz, 2005)

1.3.3 Stimulace motoriky

Děti mohou svou zručnost cvičit hraním her, manipulací s kostkami, korálky a různými tvarovacími hmotami jako může být plastelína nebo keramická hlína. Zručnost je ve velké míře rozvíjena kresbou, dítě v ní uplatňuje své rychle rostoucí chápání okolního světa. (Langmeier, 2006)

Zásobujeme dítě mnoha druhy pracovních materiálů kutilskými a výtvarnými potřebami, aby si mohlo lepit stříhat, skládat, modelovat. Vedeme ho k navlékání korálek, cvičnému zapínání knoflíků. Nejdříve používáme knoflíky velké a postupně zmenšujeme, stejně tak učiníme i s korálky.

Navrhne-li dítěti předměty, které má vymodelovat nebo nakreslit, vybízíme ho k dotvoření nebo dokreslení detailů. Při kresbě nebo tvorbě člověka můžeme sledovat, dává-li části těla na správné místo.

Vymýšlíme hry na rozvoj koordinace očí a rukou. Dítě může házet předměty na cíl, hrát kuželky, házení míče na koš. Zahrajeme si na stavitele, dítě vozí, nakládá, hrabe, staví apod.

Necháme dítě, aby nám pomohlo při vaření a domácích pracích. Může válet těsto, vážit nebo míchat. Může pomáhat i při úklidu, zametat, hrabat listí. Tam kam dítě dosáhne, setře prach a před obědem prostře na stůl příbory. Při jídle klademe u starších dětí důraz na jedení příborem. Podporujeme samostatnost dítěte v oblasti hygieny a sebe obsluhy.

Poskytneme dítěti šlapací kolo nebo autíčko, aby si mohlo pořádně zadovážet. (Maroltz, 2005)

1.4 Emoční a sociální vývoj

Jeden s hlavních činitelů při socializačním procesu je hra. Celé období předškolního věku se dá charakterizovat jako období hry, která je hlavní činností dítěte. (Langmaier, 2006)

Ze začátku období se dítě začíná přidávat do skupinových činností zprvu váhavě, převažuje hra symbolická. Dítě si představuje, že je kruh volant apod. Dítě velmi rádo při hře fantazíruje.

Ke konci období se dítě aktivně zapojuje do kolektivní činnosti a dokonce dokáže přijít se svými nápady jak činnost obohatit či zpestřit. Úkoly od dospělých často plní bez odporu a k práci přistupuje zodpovědně. Zadanou činnost se snaží vykonat co nejzodpovědněji, často vyžaduje pochvalu. (Maroltz, 2005)

Dítě chce také činnosti vykonávat reálně ne jenom „jako“. Postoje a návyky postupně přijímá za své. Práce je pro děti zábavnou činností. Před prací je však velmi důležité děti správně motivovat.

Z hlediska stránky citové je u dítěte kolem 4. roku stále zřetelný strach z neznámého prostředí a z lidí, které nezná. Strach však pomalu ustupuje. Začínají se rozvíjet vyšší city, mezi které patří city sociální, intelektuální, estetické, etické. City sociální mají dva směry a to k vrstevníkům a k dospělým. Dítě více vyhledává kontakty s vrstevníky jak při hře tak v běžném životě. Formuje se vztah k sobě samému, ten je v tomto věku podmíněn egocentrismem dítěte. Dítě má velkou radost s poznáváním a z nových činností či zkušeností, ty jsou vyvolány kladnými emocemi citů intelektuálních neboli poznávacích. Estetické city jsou rozvíjeny výtvarnými činnostmi, vnímáním hudby nebo umění a mohou u dítěte vyvolat velmi příjemné pocity. Dítě si začíná uvědomovat co je dobré a co špatné,

co dělat může a co nesmí. Z pochvaly má dítě pocit dobrý z pokárání, může pociťovat vinu. Rozvoj vyšších citů je výsledek sociálního učení, při kterém je zásadním vzorem dospělý. (Čížková, 2003)

Dítě začíná lépe ovládat své pocity, a navenek je přijatelnějším způsobem vyjádřit. Dítě také začíná svým pocitům lépe rozumět a odkáže se vcítit do druhých. (Langmaier, 2006)

Rozvoj sebeovládání také souvisí s počátky úmyslného zapamatování, záměrné pozornosti a větší disciplinovanosti. (Hájek, 2008)

V této kapitole jsem stručně shrnula vývojová specifika dítěte předškolního věku, v následující kapitole se budu zabývat volným časem a několika základními informacemi o něm.

2 VOLNÝ ČAS

V této kapitole se budu věnovat volnému času jak s teoretického hlediska, tak s hlediska pedagogického. Zájmová činnost je s jedním možným druhem organizovaného trávení volného času, je tedy třeba znát pojmy s ní související.

2.1 Definice volného času

Je čas, ve kterém člověk dělá věci ze své vlastní vůle, dělá je dobrovolně a s radostí ne pod nátlakem nebo s donucením. Může to být také čas po splnění pracovních i nepracovních povinností. Přesnější a celistvější definicí však je, *že je to činnost, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.* (Hofbauer, 2004)

Podle Kominarca (2003) představuje volný čas jeden z nejdůležitějších zdrojů osobnostního, společenského a ekonomického rozvoje a významně přispívá ke kvalitě života.

Hlavní funkce volného času jsou odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti. České oficiální dokumenty za funkce volného času pokládají relaxaci, regeneraci, kompenzaci, sociální prevenci a výchovu. (Hájek, 2008)

2.2 Volný čas dětí

Znamená dlouhodobou perspektivu života a výchovy, způsob i šanci na jejich rozvoj a seberealizaci. Umožňuje, aby každý příslušník mladé generace poznával, jak ke svému volnému času smysluplně přistupovat dnes i v dospělosti. (Hájek, 2008)

Je to zpravidla čas mimo školu nebo jiným člověkem naplánované úkoly. Děti často tráví svůj čas u televize, hrou se sourozenci nebo rodiči. V předškolním věku děti ještě netráví mnoho času s kamarády, to je specifické spíše pro školní období. O víkendech bývají činnosti různorodější, tráví čas s rodiči na chatách, výletech nebo u prarodičů. S rostoucím věkem roste důležitost televize a internetu.

U dětí je lepší volný čas ovlivňovat pedagogicky, protože samy nemají dostatek zkušeností k jeho aktivnímu využití. (Pávková, 2008)

2.3 Pedagogické působení mimo vyučování (požadavky na realizaci)

Pro kvalitnější pedagogické působení bylo formulováno několik zásad a požadavků, aby tento proces proběhl co nejefektivněji

K hlavním zásadám patří:

Zásada soustavnosti cílevědomosti pedagogické působení je rozložené do sebe navazujících dílčích kroků, které následně směřují ke stanovenému dlouhodobému cíli. Realizaci napomáhá promyšlené plánování na základě analýzy předešlých zkušeností a odborných poznatků.

Zásada posloupnosti Pedagog klasicky postupuje od známého k neznámému, jednoduchého k složitějšímu, blízkého k vzdálenému.

Zásada aktivnosti činnosti jsou vybrány a motivované tak, aby se do nich mohli zapojit všichni účastníci s ohledem na míru jejich zapojení. Zapojení dětí musí být dobrovolné.

Zásada přiměřenosti Při vybírání činností musí pedagog dbát na míru celkové vyspělosti účastníků i přítomný stav. Pokud není činnost přiměřená a je buď příliš obtížná, nebo lehká děti budou volit své vlastní aktivity, to potom pedagog může brát jako nekázeň. Berem ohledy i na vyčerpanost dětí pokud měly namáhavý den, nebo na denní hodinu, kde se může aktivita a soustředěnost také měnit.

Zásada vyzdvihování kladných rysů osobnosti Pochválení a ocenění kladně působí na sebevědomí dítěte a tím zvyšují jeho motivaci do budoucích činností.

2.3.1 Zájmové činnosti jako součást výchovy mimo vyučování

Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci. (Pávková, 2008)

Psychologická a pedagogická podstata zájmových činností

Psychologie bere zájem z hlediska osobnostního, zatímco pedagogika ve spojení s výchovou.

Jsou brány v potaz zájmy již existující, ale je zde i snaha o tvorbu podmínek pro vznik zájmů nových. Zájmy často vyvolávají potřeby jedince. Pokud bychom braly zájmy, jako celkové zaměření na osobnost byly by to časté snahy zabývat se určitými činnostmi či předměty. Pokud je činnost pro člověka zajímavá a má pro něho určitou hodnotu je viditelná potřeba aktivního styku s ní. Dosáhnutí určitého cíle při vykonávání těchto činností je pak spojeno s uspokojením. Zájmy jsou vlastnosti aktivačně-motivační, vedou člověka

k aktivitě a vedou člověka k činnosti zaměřené určitým směrem. Jsou spojeny s vlohami a schopnostmi člověka.

Zájmy můžeme dělit podle úrovně činnosti na aktivní, při kterých jedinec sám vyvíjí, činnost aktivně se zabývá předmětem svého zájmu a receptivní zájmy při kterých je objekt pouze vnímán může to být například sledování filmu. Podle intenzity můžeme zájmy rozdělit na hluboké a povrchní. Do jaké míry se jim věnujeme. Podle časového trvání můžeme hovořit o zájmech trvalých a naopak krátkodobých.

Klasicky podle obsahu pak na společensko-vědní, pracovně-technické, přírodovědně ekologické, esteticko-výchovné, tělovýchovné, sportovní a turistické. V dnešní době jsou to i informační technologie.

2.3.2 Struktura zájmové činnosti v PV

Zahájení zahrnuje postupné scházení dětí, musíme být shovívaví hlavně u malých dětí, které se mohou scházet postupně.

Vytvoření atmosféry je důležité pro úspěšnost další činnosti. Děti mohou být stále rozrušené a nesoustředěné, zkusíme se je tedy naladit na stejnou vlnu pomocí rozhovoru.

Motivace může často splynout s vytvářením správné atmosféry, vedoucí musí umět přizpůsobit motivaci věku dětí, podmínkám a vzniklé situaci.

Vlastní činnost je nejdlejší část. Pedagog by měl mít jasně stanovený postup, cíl, metody. Pokyny by neměly být zdlouhavé ale stručné a jasné všem účastníkům. Je vhodné si po zadání instrukcí ověřit jestli všichni vědí, co mají dělat.

U **hodnocení** není hlavní chválit všechny děti zvlášť, ale je dobré děti dobře naladit k další činnosti. Nikdy bychom neměly děti kritizovat nebo záporně hodnotit.

Na **závěr** se uklidí prostory a pomůcky se vrátí na svá místa. Děti můžeme seznámit s náplní příští schůzky. Je důležité, aby děti odcházely s úsměvem a dobrou náladou. (Pávková, 2008)

2.4 Uplatnění zájmových činností v předškolním vzdělávání

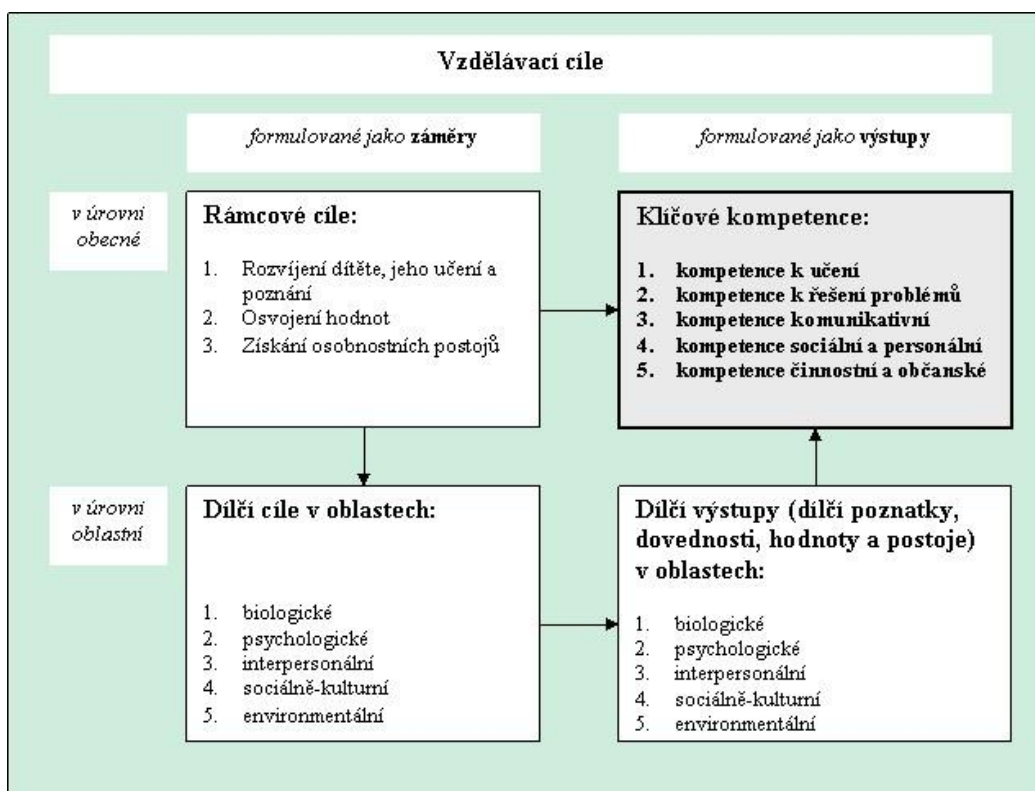
Vývoj volnočasových aktivit u dětí není příliš pozitivní, tak jako se dnešní doba neustále zrychluje a věci stále mění, roste u dětí pasivita konzumnost a nenáročnost volených aktivit. Zájmové útvary v předškolním vzdělávání lze uplatnit ke komplexnějšímu rozvoji dítěte.

te a v poznávání mnoha různorodých činností. Nejčastějšími institucemi realizující zájmové činnosti jsou:

- vzdělávací instituce
- střediska pro volný čas dětí
- základní umělecké školy
- jazykové školy
- sdružení dětí a mládeže (Pávková, 2008)

Pro moji práci jsou pak nejdůležitější zájmové činnosti organizované v podmínkách mateřské školy. Volnočasové aktivity lze zařadit do Školního vzdělávacího programu (ŠVP) dané mateřské školy, tudíž rodiče nemusí hledat kroužky v jiných volnočasových centrech. Při realizaci volnočasových aktivit by měly být jasně stanovené cíle (dlouhodobé i krátkodobé), výstupy (tedy to co dítě zvládne po ukončení) a rozvíjené kompetence. V poslední době se na rozvíjení kompetencí klade velký nárok, protože je důležité, aby dítě nejen něco vědělo a umělo, ale bylo také schopné tyto znalosti a dovednosti následně použít v běžném životě. Systém vzdělávacích cílů pro předškolní vzdělávání je v rámcovém vzdělávacím programu (RVP) uveden následovně:

Obrázek 1: vzdělávací cíle v RVP

V každém vzdělávacím programu rozlišujeme kurikulum formální (běžné činnosti ve vzdělávacím procesu jsou komplexní a s přesně daným systémem kontroly i hodnocení výsledků (Průcha, 2001) a kurikulum neformální. Zájmové aktivity spadají do Neformálního kurikula, tudíž jsou dobrovolné a realizovány nad rámec běžných činností v MŠ. Průcha (2001) popisuje neformální kurikulum jako aktivity a zkušenosti vztahující se ke škole. Jsou to aktivity mimoškolní a mimotřídní, organizátorem je škola. V dnešní době už se často setkáme s mateřskými školami, které nabízí aspoň jednu volnočasovou aktivitu. Výběr je opravdu velký a pestrý. V nejmladším věku zkusíme, co by dítě mohlo bavit, co by ho naplňovalo a chtělo se tomu věnovat dobrovolně i v budoucnu. Dítě do ničeho nenutíme, naopak se ho snažíme podpořit.

V předškolním věku je kladení důrazu na trávení volného času velmi důležitý a je třeba vytvářet podmínky pro smysluplné trávení volného času.

Pokud dítě získá návyky a postoje nyní v budoucnu bude dítě vědět, že volný čas se dá trávit mnoha způsoby, ne pouze sezením u počítače nebo televizní obrazovky. Zájmy a zájmové útvary mohou mít i velký preventivní účinek před závislostmi. Kvalitní realizace zájmů dítěte pomocí volnočasových aktivit napomáhá k socializaci dítěte.

2.4.1 Návrh zájmových útvarů v MŠ Qočna

MŠ Qočna má na výběr hned z několika zájmových kroužků probíhajících v průběhu školního roku. Zájmové kroužky jsou přímo zařazeny do Školního vzdělávacího programu mateřské školy a jsou zde vedeny jako další aktivity a projekty. V mateřské škole Qočna jsou prozatím k dispozici tyto zájmové útvary:

- Folklorní kroužek
- Výuka hry tenisu
- Hrátky s Angličtinou
- Keramické tvoření
- Plavání
- bruslení
- Lyžařský kurz

MŠ nabízí mimo jiné dětem i jiné příležitostné aktivity jako jsou:

- Exkurze do hvězdárny
- Besídky pro rodiče

- Pečení vánočního cukroví
- tvořivé dílny s rodiči
- Návštěva kina, divadelního představení
- návštěva canisterapeutického centra
- exkurze do ZOO
- školní výlet

V MŠ je velmi pestrá nabídka mimoškolních aktivit. Zájmové útvary jsou pořádány celoročně, zaměřují se jak na sporty zimní, tak i letní, rukodělné práce i rozvoj hudebního a pohybového nadání. Mateřská škola při uskutečňování volnočasových aktivit spolupracuje s mnoha organizacemi a studenty fakult Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

3 KERAMICKÝ KROUŽEK

Keramika může být velmi podnětnou činností v MŠ. Často se jí však nevěnuje příliš velká pozornost, protože ne každá škola má uzpůsobené podmínky pro práci s keramickou hlinou nebo nemá dostatečné finanční prostředky pro její realizaci. Pokud bychom ale s keramickou hlinou chtěli aktivně pracovat, je třeba znát alespoň základní informace o keramické hlíně a základní metody při práci s ní.

3.1 Keramika dětí

Nejdříve je nutné uvědomit si, že všechny postupy týkající se seznamování dětí s hlinou, práci s ní a jednotlivými technikami je zcela odlišné od výuky mládeže a dospělých. Nejdříve zjistíme vztah dětí k hlíně. Obecně, děti mají opravdu rády práci s tvarovatelnou hmotou a to, že se ušpiní, je u nich jen ku prospěchu. Člověk má až pudově utvořený vztah k hlíně a je u něj přirozená chuť věci měnit, ničit a utvářet. Dítě je velmi energické a připravené vnímat a nasávat vše, co se kolem něj děje. Dnešní děti mají jistě rozdílné dětství než předchozí generace a s neustále se rozvíjejícím pokrokem elektroniky a moderního světa vymizelo vlastní objevování okolní přírody, která se člověku neustále vzdaluje. Vnímání světa vlastními smysly je nahrazováno televizí a nezbývá tedy téměř žádný prostor na vlastní poznávání světa. Pomocí práce s keramikou dítě poznává, zkouší, vymýšlí a uvolní se. Děti se vcítí do vytvářených věcí, jsou hnány touhou tvořit a hníst. Činnost je dokáže zaujmout na delší chvíli a nepřestanou s tvorbou, dokud nebude hotovo. Děti jsou velmi hrdé na svou vytvořenou práci, musíme tedy ocenit jejich snahu. Při práci s dětmi nejde o výchovu nových umělců, ale o to abychom u dětí podpořili jejich tvořivé schopnosti a vztah k umění a lidské práci. Keramika obohacuje děti o estetické cítění a rozvoj jejich manuálních zručností. Děti velice dobře a s nadšením snáší dřinu, při správném vedení bude práce s keramikou velmi přínosná do budoucího života. Keramika může být celkovým prostředkem výchovy k utvoření kulturní osobnosti. Pedagog nebo vedoucí by měl být dobrý výtvarník, ale také psycholog aby pochopil rozdíl mezi tvorbou dítěte a dospělého a nebral dětem jejich vidění a cítění. Děti jsou při práci s keramikou nenásilnou formou přiváděny k pravidlům. Zvolené postupy a formy práce by se měly vždy volit od nejjednodušších po ty složitější. Pro děti je ještě práce hrou a je na učiteli jak této skutečnosti využije. (Adamcová, 1994)

3.2 Práce s keramikou

3.2.1 Keramická hlína

Dříve by se hrnčíř neobešel bez dobré hlíny a znalostí na její přípravu. Pokud našel místo s dobrou hlínou znamenalo to pro něj malé bohatství. Tehdejší zpracování hlíny však znamenalo velkou námahu. Hlína musela být zbavena nečistot, pořádně zpracována a prohnětena. V dnešní době tuto nejtěžší práci dělají stroje a pro nás je práce s keramikou spíše příjemná a dobrovolná. Práce s keramikou je vyhledávanou činností a mohou s ní pracovat jak nejmenší děti, tak i lidé v pokročilém věku.

Druhy hlíny

Běžně můžeme rozdělit druhy hlíny podle použití. Hlíny modelovací obsahují méně vody a jsou v ní rozdrobené kousky přežahlé hlíny, jinak také šamotu. Neodborně jsou tedy nazývány „šamotka“.

Hlíny uzpůsobené k točení na hrnčířském kruhu jsou oproti modelovacím hlínám o hodně jemnější. Dají se však použít i k běžnému modelování. Dobře se s nimi manipuluje.

Hlína může mít mnoho druhů zbarvení od světlé, téměř až bílé až po tmavě hnědou. (Kýrová, 2003)

Dětem bychom měly tedy vybrat tu nejlépe tvarovatelnou. Po příchodu do obchodu s výtvarnými potřebami nám odborník jistě poradí tu správnou, vhodnou pro práci s dětmi.

Vypalování hlíny

Než začneme s hlínou pracovat, měli bychom si zjistit, jaký druh hlíny máme, a při jaké teplotě se hlína vypaluje v peci. U každého druhu hlíny jsou tyto údaje rozdílné. Syrový střepek, což je, čerstvě zpracovaná hlína musí nejdříve několik dní vyschnout. Dbáme na to, aby hlína nevyschla příliš prudce, mohla by popraskat. Po vyschnutí se střepek nejdříve přepálí na menší teplotu. Teplota bývá zhruba kolem 800°C. Poté se hlína nechá vychladnout a následně se výrobek barví. Po nabarvení opět pár dnů počkáme na vyschnutí barvy a znovu vypaluje na teplotu přesahující 1000°C. Pamatujeme na to, že výrobek nesmí být nabarvený stranou, která bude položena na dno pece. Barva by se připekla ke dnu. U nových pecí jsou již předvolené programy, takže nám usnadní vlastnoruční nastavování. (Scottová, 2009)

Zacházení s hlínou

Po ukončení práce s hlínou je nutné hlínu pořádně zabalit do igelitu, aby nedošlo k osychání. (Scottová, 2009)

Pokud nám hlína oschne, můžeme ji znovuobnovit. Jednoduše necháme hlínu úplně vysušit, pak ji zalijeme vodou a necháme odmočit několik dní. Vodu postupně odebíráme a hlínu stlačujeme. Když je hlína bez vody, položíme ji na sádrovou desku, která odsaje přebytek. Hlínu necháváme vlhčí, aby nám rychle nevyschla a nemuseli jsme ji příliš často obnovovat. Před použitím pořádně prohněteme a ručně zpracujeme. (Placáková, 2006)

3.2.2 Nástroje a pomůcky

Před započítím práce si musíme nachystat nástroje a pomůcky, které budeme potřebovat. U dětí musíme dbát na bezpečnost a snažit se poskytnout pomůcky, u kterých je minimální pravděpodobnost úrazu.

Co si připravíme k práci:

- pracovní oblečení
- podložka (nejlépe látková, hlína se nelepí)
- struna na porcování hlíny
- nožik
- špejle
- váleček
- očka k vybírání hlíny
- lis na česnek
- štětce k nanášení šlikru
- miska se šlikrem ke slepování jednotlivých částí

Šlikr je keramická hlína rozmíchaná s vodou. Svou konzistencí připomíná bláto. Před slepováním je lepší místo slepení rozdrtit nožikem. Šlikr lépe drží.

- dle potřeby pak mističky s vodou k namáčení rukou
- ke zdobení výrobků přírodniny, vykrajovací formičky, textilie a podobně

(Kýrová, 2003)

3.2.3 Zdobení glazurami a engobami

Základní rozdíl mezi glazurou a engobou je ten, že glazura je lesklá a nanáší se na hlínu až po přepalu. Glazura vytváří na keramice sklovitý povlak a nepropouští vodu. Glazury máme barevné i bezbarvé, průhledné nebo krycí.

Engoba je naopak matná, a můžeme ji použít i na výrobek před prvním přepalem.

Engoby a glazury koupíme v prášku, následně požadované množství prášku smícháme s vodou, aby vzniklý roztok nebyl příliš řídký ani hustý. Můžeme koupit i rozředovací látku, která se kape do připravených barev, aby se neusazovaly na dno misky.

Tak jako druhů hlíny je i mnoho druhů barev. Při práci s dětmi myslíme na možné olíznutí barvy, měli by být tedy zdraví nezávadné, neobsahující jedovaté látky.

Co budeme potřebovat k barvení:

- misky s glazurami nebo engobami
- štětce od silnějších po tenčí
- miska s vodou a houbičkou k utírání dna výrobku
- hadry na utírání stolů (Adamcová, 1994)

3.2.4 Technické postupy při vytváření z hlíny vhodné pro děti

Dětem poskytně hlínu plastickou a lehce zpracovatelnou. V předškolním věku nemají příliš velkou sílu, snažíme se, aby pro ně nebyla práce příliš namáhavá a vyčerpávající.

- hnětení
- vymačkávání
- vykrajování
- vyřezávání
- lepení
- vyrývání
- obtiskování
- vytváření hadů
- vytváření kuliček
- stáčení plátů

3.2.5 Nejčastěji používané postupy

Vykrajování

Rozmačkanou a zpracovanou hlínu rozválíme válečkem do stejně širokého plátu. Připravíme si vykrajována, které následně vtlačujeme do hlíny. Druhy formiček volíme dle potřeby. Po vypálení a nabarvení jdou použít jako dekorace na zeď, zápich do květináče, ozdoba vánočního stromečku nebo velikonoční výzdoby. Můžeme vykrajovat nožem i předem připravené papírové šablony, které pouze přiložíme na hlínu. U použití této metody samostatně děti příliš nerozvíjejí svou fantazii a tvořivost, pouze vytisknou již předpřipravený tvar. Metoda je však pro děti snadná, a pokud se spojí s jinou formou tvorby, může z toho vzniknout velmi zajímavý výsledek.

Vymačkávání

Do kuličky hlíny vtiskneme palec, který otáčíme kolem dokola. Tlačíme palec dolů a díru prohlubujeme, vzniká nám tím miska. Prstem kontrolujeme, jestli jsou stěny stejně široké celé šířce. Miska je základem ke tvorbě dalšího výrobku. Můžeme vytvořit jinou nádobku, ježka, želvu, masku nebo sluníčko.

Tvoření plátu (kachle) vymačkáváním nebo válením

Hlínu nejdříve prohněteme, pak ji dáme na podložku prsty nebo dlaněmi ji co nejvíce stlačíme dolů. Po dodělání vezmeme váleček a placku dorovnáme vyválením. Plát by neměl být příliš tlustý ani tenký. Šířka by měla být okolo 2 cm. (Scottová, 2009)

Kachel může mít mnoho motivů a tvarů. Můžeme například udělat Vánoční kachel, podzimní kachel pomocí vtiskování přírodnin, pohádkový kachel, záleží jen na naší fantazii. Tvar může být čtvercový, kruhový i nepravidelný, zde také záleží pouze na nás. Špejlí vyryjeme zvolený motiv, můžeme použít vykrajována, nebo něco zajímavého do plátu vytlačit. Nakonec vytvoříme otvor na zavěšení.

Stáčení plátů

Hlínu, která je zpracovaná do měkka, vyválíme válečkem, ořízneme do určitého tvaru, nejčastěji obdélníku. Ke zjednodušení můžeme použít papírovou šablonu.

Po vykrojení plát stočíme, vytvoříme kruhové dno, které ořízneme a řádně přilepíme. Pomocí stáčení vytváříme hrníčky, vázy, květináče.

Tvoření z válečků „hadů“

Zpracovanou hlínu trháme na malé kousky, které následně rozválíme na dlouhé válečky podobné délky. Po vytvoření několika válečků můžeme tvořit misky, hrnečky, postavičky, květináče. Válečky, které k sobě přiděláváme, musíme pořádně přilepit šlikrem.

(Scottová, 2009)

Tvorba figurky nebo zvířátka z hroudy

První si z hroudy vymodelujeme tvar připomínající misku. Dole bude širší základna, která se postupně zužuje, tak aby mohla figurka dobře stát. Důležité je zesponu palcem vymačkat, aby stěny nebyly široké. Palcem postupujeme vždy od středu ke krajům. Při tvorbě zvířátek přidáme do kuželovitého těla připomínající tvar zvonku uší, očí, ocásek a zesponu můžeme vytvořit tlapky, podle toho jaké zvířátko chceme dělat. Chceme-li vytvořit lidskou postavu, kuželovitý základ je stejný. Přidáme hlavu, ruce z válečků, oblečení a doplňky. (Placáková, 2006)

3.3 Keramický kroužek v mateřské škole Qočna

Keramický kroužek v univerzitní mateřské škole Qočna probíhá od října roku 2012. Kroužek je realizován v intervalech 1x týdně, vždy v pondělí dopoledne. Děti jsou rozděleny do dvou skupin podle věku a každý týden se střídají. Počet dětí se pohybuje okolo 10.

3.3.1 Struktura hodin

Před samotným zahájením hodiny je třeba nejdříve nachystat všechny pomůcky a pracovní prostředí. Na to máme před začátkem hodiny vymezenou zhruba čtvrt hodinu. Po příchodu do třídy upravíme stoly tak, aby byly všechny děti pohromadě a měli jsme nad nimi dohled.

Zahájení hodiny trvá zhruba 15 minut, nejdřív děti pozdravíme, chvíli si s nimi popovídáme a plynule přejdeme k tématu. Následující činnost se snažíme motivovat povídáním. Když jsou všechny děti klidné a připravené na práci, vysvětlíme postup práce a názorně jej dětem předvedeme. Pokud jde o novou metodu práce, zkusíme si postup společně s dětmi. Pro pochopení všech zopakujeme ještě jednou, klidně i víckrát.

Nastává etapa samostatné činnosti dětí. Tato etapa trvá zhruba 30 minut, záleží na rychlosti a soustředěnosti dětí. Při práci dbáme na to, aby děti pracovaly co nejvíce samostatně. Pokud je potřeba někomu pomoci, navádíme děti k vzájemné spolupráci. Během

práce děti neustále obcházíme a komunikujeme s nimi. Když jsou děti šikovné a stihnou práci rychle, dáváme jim čas k samostatné tvorbě.

Po skončení činnosti děti uklidí své pracovní místo, odnesou své výrobky a potom se jdou společně umýt.

3.3.2 Cíle projektu a očekávané výstupy

Před zahájením realizace projektu jsme si určily dosažitelné cíle a výstupy, které by děti měly zvládnout při práci s hlinou. Určily jsme si také nejjednodušší postupy práce, zvládnutelné dětmi v MŠ.

Cíle

- Rozvíjet jemnou motoriku dětí 4-6 let.
- Umožnit rozvoj tvořivosti, představivosti a fantazie dětí předškolního věku.
- Vést děti k aktivnímu trávení volného času.
- Rozvíjet kreativitu dětí.
- Podporovat spolupráci dětí.

Očekávané výstupy

- Dítě zvládne samo zpracovat hlinu a vytvořit jednoduchý výrobek.
- Hotové výrobky dokáže dítě nabarvit pomocí engob a glazur.
- Umí samostatně pracovat.
- Dokáže si zorganizovat postup práce a práci dokončit.
- Dokáže spolupracovat s ostatními.

3.3.3 Obsah činnosti

- seznámení s materiálem a jeho zpracováním
- tvorba pomocí vykrajování
- ořezávání
- stáčení válečků
- slepování
- vymačkávání

- barvení

3.3.4 Využívané metody

- **slovní**-popis, rozhovor
- **metody názorně-demonstrační**- instruktáž, předvádění a pozorování
- **metody dovednostně**-praktické-nácvik praktických dovedností, napodobování

3.3.5 Organizační formy práce

Základní vyučovací formou je řízená činnost a skupinové vyučování.

V této části jsem se věnovala teoretickému popisu keramického kroužku, možnostem práce s keramikou a jinými stručnými informacemi o keramickém tvoření. Tento teoretický podklad je následně převeden do formy praktické a jeho úspěšnost ověřena v praxi.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT KERAMICKÉHO KROUŽKU

S keramikou krok za krokem

Úkolem mého projektu je poskytnout všem co chtějí realizovat keramický kroužek s dětmi předškolního věku praktické informace a návody. Projekt může být použit jak v mateřské škole a tudíž zařazen do školního vzdělávacího programu, může také poskytnout inspiraci každému, kdo by se chtěl keramice s dětmi věnovat. Osobně jsem projekt realizovala v mateřské škole, snažila jsem se ho tedy uzpůsobit podmínkám mateřské školy. Není však nikde určeno, že tento projekt nemůže být použit kdekoli jinde a neměl by být žádný problém upravit ho pro podmínky jakéhokoliv zájmového útvaru nebo instituce.

V projektu jsou přesně a dopodrobna rozepsány jednotlivé činnosti. Každý, kdo však projekt použije, může volně postup měnit, využít jiné metody práce. Možností je nekonečně mnoho, každý může mít nápady na vylepšení nebo změnu, ve fantazii se meze nekladou. Aby se s projektem lépe manipulovalo, jsou zde uvedeny i všechny používané pomůcky. Tím jistě ušetřím čas lidem, kteří nemají zkušenosti s prací s keramikou. Stačí tedy vzít projekt do ruky a bez většího přemýšlení podle něj začít tvořit.

Jak nám již vyplývá z názvu a předchozí teoretické části, projekt je koncipován tak, aby odpovídal vývojovým specifickým předškolních dětí. Cílem projektu je motivovat a aktivovat děti k vlastní činnosti. Vybrané postupy práce jsou skládány od nejjednodušší po složitější. Děti prostřednictvím keramické hlíny experimentují a vymýšlejí nové postupy dle své fantazie.

Při práci je kladen i velký důraz na barvení, děti přicházejí na nové postupy zdobení výrobků, zjišťují, že barvy na hlínu se dají libovolně míchat, překrývají se a tvoří zajímavé vzory.

Koncept keramického kroužku je založen na ročních obdobích, částečně se prolíná i s tradicemi. Zvolila jsem hravé chytlavé názvy jak pro celý projekt, tak pro jednotlivé části.

Projekt keramického kroužku probíhá téměř celý rok a je rozdělen do tří tematických bloků. První blok začíná v říjnu. Září je ponecháno dětem, aby si nově přichozí zvykli, seznámili se s těmi ostatními a rozkoukali se v MŠ. První blok je zaměřen na podzim a jeho krásy a jeho trvání je do konce listopadu. V této části děti seznamují s hlínou a nejjednoduššími postupy, děti si samy zkusí možnosti a vlastnosti hlíny. Na konci si děti zkusí své výrobky nabarvit.

Dalším blokem je blok zimní. Zimní blok trvá od prosince do konce února. V zimě je mnoho svátků jako Mikuláš (tvoření mikulášských postaviček je záměrně ponecháno na konci bloku podzimního, protože je hned na začátku prosince) Vánoce, kdy si děti mohou vyrobit dárky pro své blízké, Tři Králové a podobně. Zima skýtá velké množství námětů a je velmi vhodná pro tvoření z keramiky třeba při krásné Vánoční atmosféře s puštěnými koledami. V každé volné chvíli v zimě, ať už je venku sníh nebo není, děti velmi rády tvoří sněhuláky, to platí i pro hlínu.

Třetí a poslední blok je jarní blok. Konec tohoto bloku je na konci května, tudíž končí těsně před začátkem léta. Letní období jsem přenechala jiným aktivitám, realizovaným venku na čerstvém vzduchu. V jarním bloku dáme sbohem zimě a přivítáme již dlouho očekávané teplo a sluníčko. Příroda se na jaře probouzí, rostou květiny a rodí se mláďata zvířat. V dubnu máme další svátek a to Velikonoce. Zde se nám opět otvírá velká nabídka možností na tvorbu. Kraslice, beránky, kuřátka, pomlázky.

Během celého roku dostáváme motivaci na činnosti, jak z výtvorů člověka, tak z výtvorů přírody. Snažila jsem se tedy do mého vytvořeného projektu začlenit ty, činnosti, které mě vážně zaujaly a z mého pohledu by mohly zaujmout i děti. Činnosti jsem se snažila volit rozmanité a podnětné. Ověřením v praxi zjistím, zda se mi plán povedl. V praxi neověřuji celý projekt, pouze jeho část, kvůli časové náročnosti.

Poslední a závěrečnou částí projektu je mé zhodnocení toho, jestli se mi výběr z takového množství námětů podařil, jak bych si přála, nebo se něco nepovedlo a je potřeba určité činnosti pozměnit. Zaměřila jsem se i na svou vlastní činnost. Zajímalo mě samotný názor dětí, provedla jsem s nimi tedy rozhovor na zjištění míry jejich spokojenosti s keramickým kroužkem.

4.1 S keramikou krok za krokem

Nejdříve chci seznámit s jednotlivými částmi projektu, cíly a očekávanými výstupy. Ke každému tématu uvádím i pomůcky. Následují jednotlivé činnosti i s podrobným postupem doplněný fotografiemi pro lepší pochopení.

4.1.1 Témata

NÁZEV PODTÉMATU	DOBA REALIZACE
Barvy podzimu ztvárněné v hlíně	říjen- listopad
S keramikou se v zimě nenudíme	Prosinec-únor
Čas na jarní tvoření	Březen-květen

4.1.2 Cíle, výstupy a metody práce

NÁZEV TĚMATU	CÍLE	VÝSTUPY	METODY PRÁCE A ORGANIZAČNÍ FORMY
Barvy podzimu ztvárněné v hlíně	<ul style="list-style-type: none"> • Seznámit s keramickou hlínou • Naučit děti zpracovat hlínu • Vytvořit jednoduchý výrobek použitím plátů, válečků • Seznámit děti 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě dokáže rozmačkat hlínu do měkka, aby se s ní dalo jednoduše manipulovat ➤ Zvládne rozválet hlínu do placky, uválet kuličku ➤ Dokáže vyválet 	<p>Metody</p> <p>Rozhovor</p> <p>Popis</p> <p>Demonstrace</p> <p>Nácvik praktických</p>

	s barvením výrobku	válečky a následně je na sebe přilepit ➤ vybarvení výrobku	dovedností Formy Řízená činnost
V zimě se nenudíme	<ul style="list-style-type: none"> • Naučit dítě pracovat více pracovními technikami najednou • Vést děti k samostatnému tvoření • Tvořit podle vlastního výběru • Používat více barev při barvení, seznámení s možnostmi míchání barev 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě vytvoří svícen pomocí tvorby z plátu a kuličky ➤ Dítě ví, co k práci potřebuje, pomůcku si samo vezme, nebo na ni počká, dokud se neuvolní ➤ Ve zbylém čase dítě vytvoří výrobek podle svojí volby a pojmenuje ho ➤ zvládne výrobek samo dozdobit použitím věcí, co má k dispozici ➤ Při barvení dítě používá více barev, které se snaží kombinovat 	Metody Rozhovor Popis Demonstrace Nácvik praktických dovedností Formy Řízená činnost
Čas na jarní tvoření	<ul style="list-style-type: none"> • Naučit novou techniku-vymačkávání • Tvořit pomocí již naučených pracovních technik • Naučit děti vzájemně si pomáhat při práci • Zhodnotit vlastní práci 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dítě pomocí vymačkávání vytvoří jednoduchý výrobek ➤ Dítě vytváří pomocí již oskoušených metod bez většího problému ➤ Dítě zvládá samo tvořit, nepotřebuje příliš velkou pomoc, je si vědomo určitého postupu ➤ Dítě využívá fantazii, nebojí se při práci experimentovat 	Metody Rozhovor Popis Demonstrace Nácvik praktických dovedností Formy Řízená činnost

		➤ Děti si při práci dokážou vzájemně pomoci a poradit	
--	--	---	--

4.1.3 Seznam činností, použité pomůcky

TÉMA	SEZNAM ČINNOSTÍ	POMŮCKY
Barvy podzimu ztvárněné v hlíně	Seznámení s hlínou a tvorba dešťového mraku Tvorba draka Ježek v lese Mikuláš, čert a anděl	Keramická hlína šablony Plátěné podložky Válečky Přírodniny Formičky různých tvarů Špejle Engoby a glazury Šlikr Mističky s vodou a žínkou
V zimě se nenudíme	Vánoční svícny Tří králové Misky na oříšky Valentýnské srdce	Keramická hlína šablony Plátěné podložky Válečky

	Kočka a pejsek	Špejle Engoby a glazury Šlikr Mističky s vodou a žínkou
Čas na jarní tvoření	Jarní sluníčko Velikonoční kraslice Květinka do květináče Hnízdo Žirafa	Keramická hlína šablona Plátěné podložky Válečky Špejle Engoby a glazury Šlikr Mističky s vodou a žínkou

4.2 Postupy práce

☺ Seznámení s hlínou, tvorba dešťového mraku

Motivace

S dětmi vedeme rozhovor na téma co je právě za roční období. Zeptáme se jaké je typické počasí na podzim. Děti jistě ví, že na podzim nebývá příliš velké teplo, a sluníčka nám taky ubývá. Stále častěji musíme nosit deštník, protože nám venku prší. Můžeme si zkusit znázornit déšť. Děti potichu pleskají prsty o stůl, to je slabý dešťík. Venku začíná pršet dost hustě, děti pleskají do stolu celými dlaněmi, jak nám déšť bubnuje do okapů. Začíná foukat vítr, všichni dají ruce nad hlavu, pohupují s nimi ze strany na stranu. Přitom foukáme pusou, a předvádíme sílu větru. Nejdříve potichoučku slaboučký větřík, pak zesilujeme pořádný podzimní vítr. Déšť opět utichá, pleskáme potichoučku prsty, déšť ustává. Přejdeme na tvorbu společného dešťového mraku.

Pracovní postup

První hodina by měla sloužit spíše jako hodina, kde se děti seznámí s hlinou, ale i s novými pedagogy. Mělo by se počítat s tím, že se mnoho dětí s keramickou hlinou ještě nikdy neseťkalo. Je třeba upozornit na bezpečnost a stanovit určitý řád při práci. Když jsou formální věci vyřízeny, rozdáme každému dítěti kousek hlíny. Každé dítě první zkusí poznat vlastnosti a jedinečnost keramické hlíny. Nejdříve si zkusí hlinu mačkat, válet v dlaních, trhat, plácát cokoli jej napadne. Práci s hlinou dosáhneme i jejího změknutí. Po prozkoumání hlíny, přejdeme k vysvětlení následné činnosti.

Každé dítě má za úkol vytvořit svoji dešťovou kapičku, pomocí předem vytvořené šablony. Dětem názorně předvedeme, jak pěstičkou nebo zápěstím hlinu co nejvíce rozmačkat na placku a srozumitelně vysvětlíme postup. Po skončení ukázky se děti zeptáme, jestli všichni pochopili, co budeme dělat. Pokud je vše v pořádku, přejdeme k práci. Každé dítě mačká v dlaních svou hlinu a pěstmi ji rozmačkává na podložku. Poté co má každý hlinu co nejvíce rozmačkanou na podložce, doválíme ji válečkem, tak aby nám vznikl rovný plát. Vhodná šířka plátu je maximálně 2 cm, dětem to můžeme ukázat například na šířce prstu, pokud bude plát širší, nebo příliš tenký může popraskat během sušení nebo v peci. Když máme rozváleno, dítě si vybere tvar kapky. Uděláme více tvarů, zahnutou, rovnou zkroutenou. Vybranou kapku dítě položí na plát a ořízne plastovým nožičkem. Pokud máme šablonu méně, dítě nejdříve šablonu obkreslí špejlí a půjčí dalším. Vedeme děti k co nejpřesnějšímu ořezávání. Po ořezání odstraníme přebytečnou hlinu okolo kapky. Okraje vyhladíme namočenou žinkou a dotvoříme detaily. Nezapomene udělat do kapky otvor pro zavěšení na mrak. Kapku dozdobíme, může být obličej, nést jméno dítěte, vytlačíme do ní předměty, dokreslíme ornamenty. Mrak vyválíme ve volném čase buď společně s dětmi, nebo sami. Po nabarvení vznikne pěkná dekorace na zeď ve třídě.

Instrukce k práci

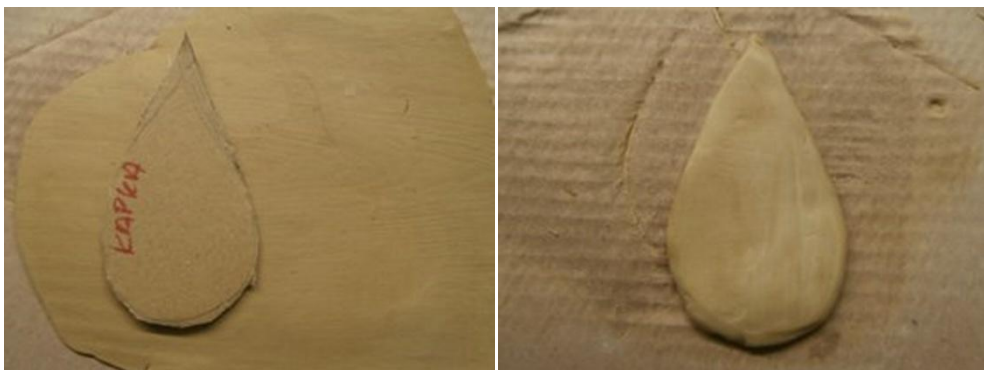
1. hlinu nejdříve rozmačkáme prsty a dlaněmi

2. plát rozválíme válečkem na šířku prstu.

3. vybereme si šablonu kapky, tu otiskneme do hlíny a ořízneme nožkem. Kraje zahladíme namočeným prstem.

4. do kapky uděláme díru špejlí na zavěšení a podle libosti dozdobíme.

5. nakonec sami, nebo za pomoci dětí vytvoříme z plátu mrak. Do mraku uděláme tolik dírek, kolik máme kapek. Mrak dotvoříme podle libosti.

☺ tvorba draka

Motivace

Jako motivaci před samotnou prací s keramickou hlinou s dětmi vedeme rozhovor na téma podzim a činnosti, které běžně provádíme venku, pokud zrovna neprší. Děti budou mít jistě mnoho nápadů a mezi nimi bude určitě i pouštění draka, pokud je to ovšem nenapadne, snažíme se je k tomu pomocí hádanek dovézt. Potom co na to přijdu, zeptáme se, jestli děti chodí pouštět draka. A jelikož v mateřské škole draka pouštět nemůžeme, zkusíme si ho vyrobit s hlinou a doma vystavit, aby nám dělal radost, i když zrovna nebudeme moci toho opravdového draka pouštět na louce.

Pracovní postup

Rozdáme dětem hlinu, každému asi 5 cm plátek odříznutý strunou. Vybídeme všechny ke zpracování hlíny v rukách, aby nám co nejvíce změkla. Děti hlinou hnětou v rukách, mačkají prsty. Když to děti mají, opět se snažíme hlinu co nejvíc rozplácnout na podložku. Děláme to pěstí je to nejjednodušší. Vezmeme si váleček a opět vyválíme plát do roviny a šířky zhruba 2 cm. Po vyválnění přiložíme šablonu draka na vyválenou placku, a ořízneme ji nožičkem. Výrobky se snažíme dělat dostatečně velké, dětem se lépe pracuje. Přebytečnou

hlínu okolo draka odebereme, hrany uhladíme mokrou žínkou. Nyní záleží na dětech, jestli drakovi dokreslí obličej, pokreslí ho motivy, můžeme využít formičky různých tvarů, která otiskneme do zbylé hlíny a následně je přilepíme na draka. Na vrchní i spodní straně vytvoříme otvor dřevěnou špejlí. Jeden z otvorů bude sloužit k zavěšení na zeď, druhý pak k provlečení ocásku z provázku a barevných mašlí, krepových papírků. Nezapomeneme však na to, že ocásek můžeme provléci až po nabarvení a vypálení. V peci vše kromě hlíny shoří.

Instrukce k práci

1. rozválíme plát

2. přiložíme a následně ořízneme šablonu draka

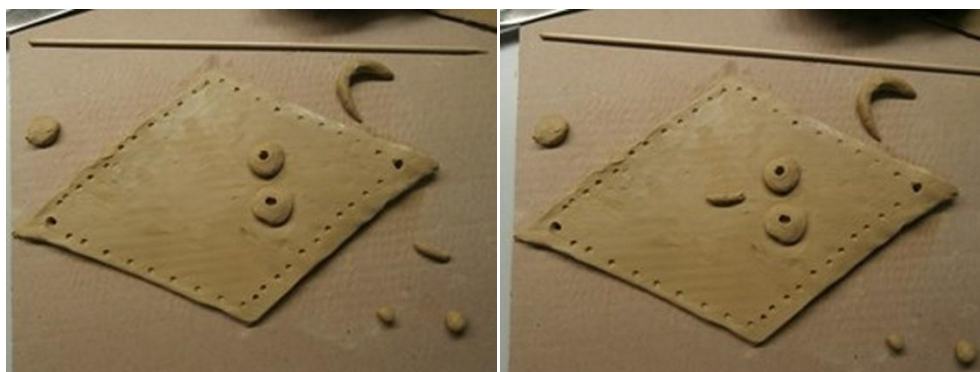
3. přebytečnou hlínu odstraníme a zahladíme rohy, pro jistotu zkontrolujeme šířku

4. drakovi ozdobíme okraje a vytvoříme díry pro ocas a na zavěšení, připravíme části na obličej

5. vykroulené oči, nos a pusu přilepíme pomocí šlikru na draka

6. jako doplněk můžeme vytvořit mašličku, z jedné menší kuličky a dvou malých válečků

☺ Ježek v lese

Motivace

S dětmi na vycházce, nebo sami před hodinou nasbíráme rozmanité množství přírodnin. Šišky, větvičky, jablka, plody ze stromů, jehličky, listy, prostě vše co nás napadne. Doneseme si obrázek ježka, děti se zeptáme, jestli poznají, o jaké zvíře se jedná, co o něm vše ví, jestli znají básničku nebo písničku o ježku. Pokud ano můžeme si ji zazpívat. Podzim je čas, kdy si ježek vyrábí domeček z listů a všeho co najde, aby v něm mohl přežít zimu. Pomůžeme mu takový domeček v lese udělat.

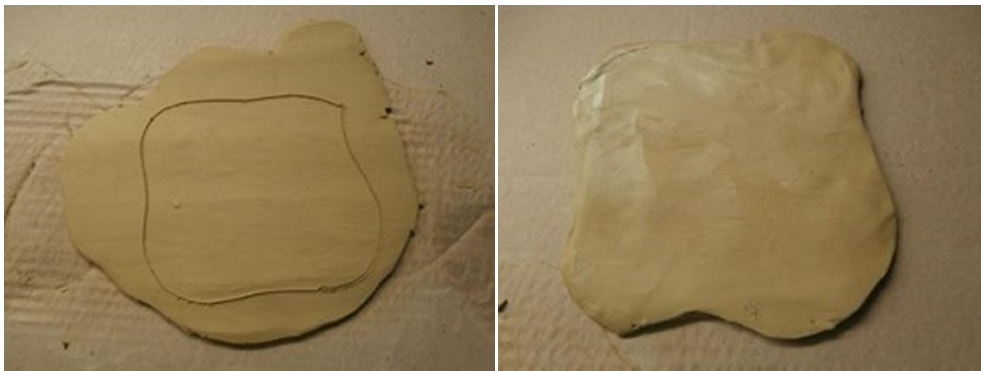
Pracovní postup

Každý dostane přiměřeně velký kousek svojí hlíny, kterou zpracuje v rukách do měkkého stavu. Zpracuje ji tak, že ji mačká a válí v rukou, co nejvíce. Poté opět hlínu co nejvíce rozmáčkne dlaněmi na podložku, válečkem následně rozválíme do šířky 2 cm, nebo na šířku prstu. Děti si samy vykrojí pomocí plastového nožíku libovolný větší tvar hlíny. Aby to bylo jednodušší, tvar si nejdříve na hlínu předkreslíme. Tvar vykrojíme nožikem, zbytky hlíny odděláme, ale neničíme, uchováme si je na pozdější vykrojení ježka. Na stole jsou již předem zmíněné a nachystané přírodniny (listy, šišky, jablka, větvičky). Každý si vybírá přírodniny podle sebe a následně je otiskne do připravené placky. Můžeme si povídat o tom, co to je za přírodniny. Jako doplnění přírodnin můžeme použít i síťovinu, vršky z lahví, prostě co nás napadne. Nakonec děti vytisknou pomocí formičky siluetu ježka do zbylé odložené hlíny. Ježkovy dokreslíme očičko a šlikrem přilepíme na jeho předpřipravený domeček z otisknutých přírodnin. Pořádně přitiskneme, aby se ježek neodlepil. Neza-

pomeneme podepsat a po přepalu barvíme nejlépe průhlednou glazurou, otisky půjdou hezky vidět.

Instrukce k práci

1. vyválíme plát, ten ořízeme do libovolného tvaru, zbylou vyválenou hlinu uchováme

2. do vyváleného tvaru obtiskneme přírodniny jako větvičky, šišky, jehnědy, šípky, rozpůlené kousky jablka prostě cokoliv co nám může udělat zajímavý vzor

3. do uchovaného zbytku oříznutého plátu vykrojíme pomocí formičky ježka, toho přilepíme doprostřed naší vytvarované podložky

☺ Tvorba Mikuláše, anděla, čerta

Motivace

Na začátku lekce děti seznámíme se svátkem Sv. Mikuláše. Děti motivujeme k jejich vlastní činnosti pomocí komunikace s nimi. Ptáme se dětí:

- Kdo je Mikuláš a proč nás obdarovává?
- Kdo je čert a kdo anděl?
- Kde je můžeme najít?
- Co dělají? Čím se živí? Co je baví? Jaké písničky zpívají?
- Jaké je to být čertem?
- Jaké je to být andělem?

Položíme dětem jednoduché hádanky na dané téma.

Vysoký pán s plnovousem
kráčí s košem velikým,
čert i anděl spolu jdou sem,
kdopak je ten třetí k nim?
(Mikuláš)

Kožíšek má, vlk to není,
jazyk plazí, had to není,
má rohy a kozel není,
hádej, kdo se venku žení?
(čert)

Pracovní postup

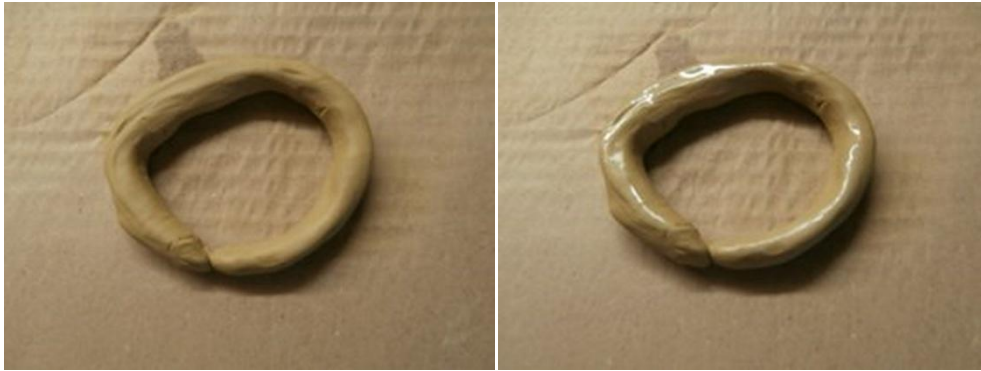
Na tvorbu postavy budeme potřebovat asi 8 kroužků různých velikostí, které ručně uválíme nejdříve jako váleček, poté spojíme do kroužku. Rukama rozválíme válečky různých délek, tím nám vzniknou různě velké kroužky. Délka válečků by měla být kolem 15 cm, když budou válečky příliš krátké, půjdou špatně stočit. Kroužky jeden po druhém skládáme od největšího k nejmenšímu na sebe, kdy každý zvlášť důkladně natřeme šlikrem, aby se k sobě slepily. Vznikne nám zvonkový tvar. Nahoře nám zůstane malý otvor na hlavu. Po přidání válečku na druhý vždy z vrchu zatlačíme, aby na sobě držely. Hlavu vymodelujeme z větší kuličky, do které vydlabeme díru, aby nám hlava nepraskla. Spodní část hlavy lehce zmáčkne, aby byla dole užší, lépe padla na tělo a neodlomila se. Ruce vymodelujeme z kratších válečků, nesmí být příliš tenké, lámou se. Ocas, křídla, hvězdičku, vidle, rohy připravíme podle potřeby. Vlasy andělovi můžeme vytvořit z malých kuliček nalepených těsně jednu vedle druhé, pomocí válečků, které pořádně přilepíme i k tělu, aby nám nikde netrčely. Na tvorbu vlasů můžeme použít i lis na česnek, nezapomeneme pořádně přilepit.

Instrukce k práci

1. vyválíme si asi osm válečků různých velikostí, ne příliš tlustých ani tenkých, aby nám nepopraskaly (opět průměr cca 2cm)

2. válečky stočíme do kroužků, aby vypadaly jako prstýnek a potřeme šlikrem

3. Válečky postupně poslepujeme k sobě jeden na druhý tak, aby ten nejdelší byl dole, kroužky nám hodí zvonkový tvar

4. vyválíme kuličku na hlavu, do kuličky vyhloubíme díрку

5. podle tvořené postavy doděláme hlavu a přilepíme ji navrch, nejlépe je hlavu dole zúžit aby nám padla to vzniklého otvoru v těle a tím lépe držela

Čert s rohy

- nezapomeneme na ruce a v něm pytel

- **Mikuláši** vytvoříme na hlavě čepec a fousy, do rukou mu dáme hůl

- správný **anděl** potřebuje ruce křídla a na hlavě svatozář
- Svatozář stočíme s malého válečku, křídla vytvoříme libovolné

☺ Vánoční svícny

Motivace

Blíží se nám Vánoce. Začneme se s dětmi o Vánocích bavit-na co se děti těší, kdy a proč slavíme Štědrý den, co si přejí pod stromečkem. Můžeme se dětí zeptat, co dělávají doma, jaké dodržují tradice a zvyky. Děti samotné asi nenapadne, že Vánoce jsou časem zapálených svíček, tak se zeptáme, jestli si je doma také zapalují, kvůli pěkné atmosféře, například při štědrovečerní večeři. Většina jistě odpoví, že ano, tak si vyrobíme jeden hezký vánoční svícen.

Pracovní postup

Podáme každému hlínu. Každé dítě ji začne zpracovávat nejdříve v rukou za pomoci mačkání. Pomocí válečku vyválíme plát, široký 2 cm, do kterého vyřízneme hvězdu nebo libo-

volný tvar. Nám se k Vánocům nejvíce hodí hvězda. Můžeme hvězdu vykrojit buď od ruky, pomocí šablony nebo formičky různých tvarů. Hvězda může mít 4 i 5 cípů. Jako další si vezmeme zbylý kousek hlíny, vyválíme kuličku. Kuličku vytvarujeme a přilepíme na hvězdu. Dáváme si pozor, aby byla velikost kuličky přiměřená velikosti hvězdy. Kulička by neměla nikde přečnívat přes okraje hvězdy. Po přilepení do středu kuličky vytlačíme svíčkou díru, několikrát ji protočíme. Svícen dozdobíme pomocí špejle, špachtlí a vytlačení různých materiálů do hlíny.

Instrukce k práci

1. rozválíme plát a ořízneme šablonu hvězdy, může být čtyř nebo pěticípá podle našeho výběru

2. vyválíme kuličku tak velkou, aby se vlezla na hvězdu, nezapomeneme přilepit
3. propíchneme svíčkou a několikrát otočíme

4. svíčku dozdobíme podle vlastní fantazie

☺ Tři králové

Motivace

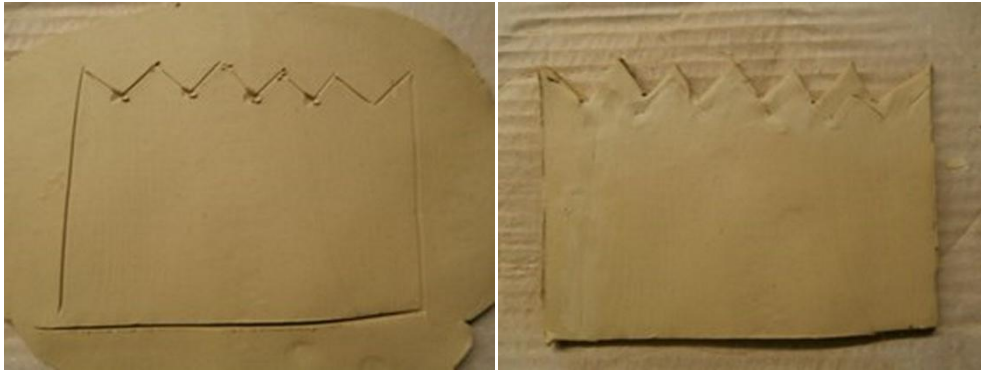
Svátek Tří králů je spojován se slavností Zjevení Páně a je oslavován 6. ledna. Tři králové představují mudrce Kašpara, Melichara a Baltazara, kteří se vypravili do Betléma uctít právě narozeného Ježíše a přinesli mu dary zlato, kadidlo a myrhu. Děti jejich jména určitě budou znát. Děti budou určitě také vědět, že pokud Tři Králové navštíví dům, podepíší se nad futra začátečními písmeny svých jmen a rok.

Pracovní postup

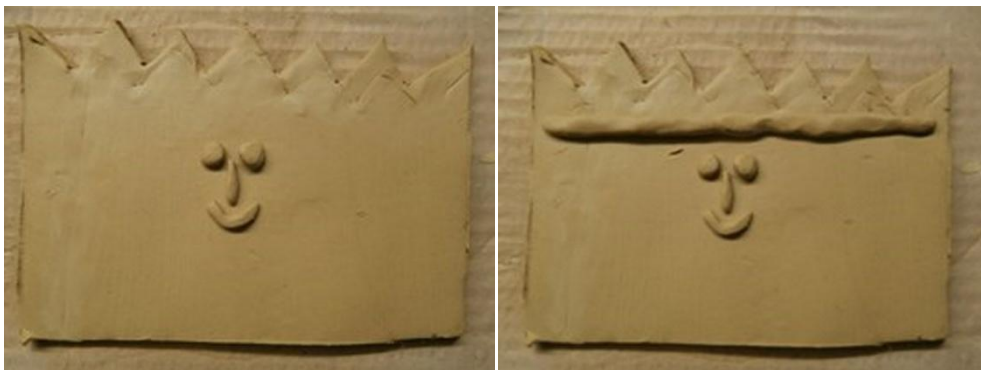
Vyválíme si plát do šířky zhruba 1 cm. Tentokrát by plát měl být užší, budeme jej stáčet. Pokud by byl plát příliš široký, popraskal by. Do hlíny si načrtne libovolně velký obdélník, bude nám sloužit jako předloha. Můžeme obdélník vyříznout i za pomoci šablony. Na jedné z dlouhých stran vyřízneme zuby. Zuby budou představovat korunku tří králů. Tvar ořízneme a postavíme. Plát stočíme do kruhu a pořádně přilepíme k sobě. Král zatím připomíná hníček bez dna, se zubatým vrchem. Dotvoříme korunku, kterou můžeme oddělit od těla válečkem hlíny, nebo dokreslit špejlí. Do koruny můžeme vepsat i iniciály K+B+M. Děti podle svého uvážení dotvoří obličej pomocí přilepení očí, pusy a nosu, nebo je můžou dokreslit také špejlí. Domodelují ruce z malých, ne příliš úzkých válečků, můžeme i přilepit plášť. Ten uděláme z kousku hlíny, kterou v rukou rozmačkáme na placku. Poté přilepíme ze zadu na krále. Král pak může sloužit i jako držátko na tužky, které do jeho dutého prostředku můžeme dát.

Instrukce k práci

1. vyválíme plát, do tvaru obdélníku, na horní straně vyřežeme zuby, které budou představovat korunku, plát ořízneme

2. vytvoříme obličej ze dvou kuliček na oči a dvou válečků jeden delší na pusu kratší na nos
3. vyválíme další váleček dlouhý téměř přes celou délku, ohraničení koruny

4. plát zvedneme a stočíme do kruhu, vytvoříme ruce s dalších dvou válečků

5. na korunku můžeme napsat známé iniciály K+M+B

☺ Miska na oříšky

Motivace

Všichni máme rádi oříšky a ovoce, každý jiný druh, který si můžeme navzájem říct. Abych mělo ty oříšky kam dát, vytvoříme si na ně misku.

Pracovní postup

K tvorbě misky potřebujeme nějakou skleněnou, plastovou či jinou misku, tu si vyložíme igelitovým sáčkem. Vzniklá miska se z něj velmi dobře vyjímá. Vyrobíme si velké množství kuliček mnoha velikostí. Kuličky by neměly být příliš velké maximálně 3 cm. Na dno misky natrháme kousky hlíny. Tyto kousky hlíny rozmačkáme v prstech na placku a v misce je přilepíme k sobě. Neměla by nám mezi nimi vzniknout žádná mezera. Ke spodku z natrhaných částí začneme přilepovat kuličky. Nezapomeneme je pořádně natřít lepidlem a silně k sobě přitlačit. Takto pokračujeme, dokud nemáme misku celou vyplněnou kuličkami. Snažíme se misku kuličkami oblepit až po okraj. Chvilí počkáme, až nám miska trochu zatuhne a pomalu ji se sáčkem vyndáme. Opatrně sáček vyjmeme a uhladíme trčící hlínu.

Instrukce k práci

1. do skleněné misky libovolného tvaru vložíme sáček

2. hlinu si natrháme na kousky a rozpláceme v prstech, aby nebyla široká
3. vysteleme kousky spodek misky

4. vytvoříme velké množství kuliček různých velikostí
5. začneme je lepit k hlině už položené v misce

6. kuličky lepíme až po okraj tak, aby nevznikaly větší mezery

7. sáček s miskou pomalu vyndáme, odděláme i sáček vzniklou misku opatrně uložíme na bezpečné místo

☺ Srdce na den matek

Motivace

Den matek je svátek všech našich maminek a slaví se 8. března. Je to den, kdy můžeme našim maminkám poděkovat za všechnu lásku a za všechnu péči, kterou nám dávají. Maminka je prostě nejlepší, nejkrásnější, nejmilovanější, tak proč jí neudělat radost malým dárečkem. Můžeme děti naučit i krátkou básničku.

Básnička pro maminku

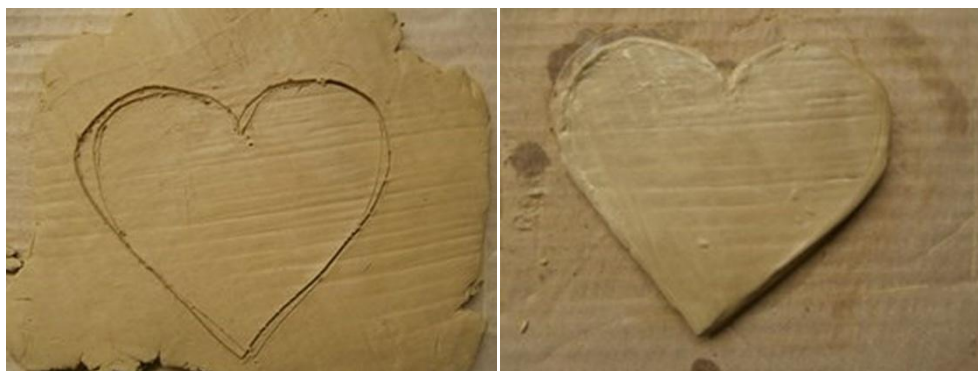
Když se něco nepovede,
i když zlobím malinko,
Máš mě ráda a já tebe,
moje zlatá maminko.

Pracovní postup

Vyválíme si plát, ten si vyřízneme do tvaru srdce. Teď už budeme postupovat podle sebe. Můžeme vyříznout ještě jedno menší srdce a ještě jedno menší a nalepit na sebe. Pomocí formičky ve tvaru srdce, vyříznout do srdce díry, vykrojená srdíčka následně přilepit zpět. Vytvořit kytičku pomocí válečku a kuliček, které na srdce nalepíme. Do prostředku srdce můžeme nalepit vytvořenými písmeny nápis mamince, dotvořit ornamenty a podobně. Pokud děti budou chtít doprostřed srdce nakreslit svůj obrázek, dovolíme jim to. Srdce uděláme dostatečně velké. Jednotlivé možnosti před děti položíme nakreslené nebo z fotografie, aby měly námět a mohly si vybrat. Pokud se dítě nebude moci rozhodnout, udělá si srdce dvě.

Instrukce k práci

1. vyválíme plát, vyřízneme srdce (podle šablony nebo rukou)
2. zahladíme okraje

3. uvádím nápady na dozdobení srdce

☺ Kočka a pejsek

Motivace

Dětem můžeme připomenout pohádku o Pejskovi a kočičce. I přesto, že pes s kočkou by měli být nepřátelé, byli kamarádi. Zkusíme se děti zeptat, jestli si pamatují, kde bydleli, jestli normální zvířátka taky mají svůj domeček, nebo kde vlastně bývají. Většina dětí má i své domácí zvíře doma, pokud ne pejska a kočičku, jaké zvíře doma mají a jak se jmenuje. Pokud dítě zvíře doma nemá, zeptáme se, jestli má třeba babička, nebo kdyby měl, jaké zvířátko by to bylo a jaké by mu dal jméno. Potom si zkusíme toho pejska s kočičkou vytvořit.

Pracovní postup

Z hlíny vyválíme silnější váleček z hlíny a ohneme ho do obloučku. Oba konce přitiskneme k tvrdé podložce a zarovnáme, aby tělo zvířete bylo při stání stabilní. Z kuličky hlíny vytvarujeme hlavu. Pokud je hlava větší vyhloubíme do ní díрку aby nám nepraskla. Na hlavu doděláme špičatá kočičí ouška, čumáček a očička. Stejně uděláme i hlavu pejska, čumák, více protáhneme, uši uděláme podlouhlé. V místě na válečku (těle), kde budeme hlavu lepit, plochu zdrsíme a nanese šlikr. Pořádně přilepíme. Ocásky z tenčích válečků také přilepíme k tělu. Všechny spoje uhladíme vlhkou houbičkou.

Instrukce k práci

1. uválíme váleček asi 20 cm dlouhý a široký asi 5 cm a zohneme ho mírně jakoby do tvaru u
2. ten nám bude sloužit jako tělo kočičky

3. váleček zvedneme a pořádně přitlačíme k podložce, aby nám stál

4. vyválíme kuličku, ta nám bude sloužit jako hlava, uděláme do ní prstem díрку, aby nepraskla

5. hlava kočičky bude spíše kulatá, trošku protáhneme čumáček, pomocí kuliček uděláme oči ouška z malých kousků hlíny do tvaru V

6. přiděláme ocas vyválený z delšího válečku

7. psí hlavu uděláme více oválnou, uši dlouhé z placatých kousků hlíny a ocas uděláme kratší

☺ Jarní sluníčko

Motivace

Slunce je našim přítelem a nejvíce to cítíme na jaře. Nejen my, ale celá příroda se rozzáří, zazelená, rozkvetá a je nám krásně teplo. Nemusíme už nosit teplé zimní boty, zimní bundy, rukavice, čepice a šály.

Dáváme dětem otázky: Jak slunce vypadá? Kdy můžeme slunce vidět? Jaké vnímáme rozdíly oproti zimě?

Slunce má žlutou barvu, je kulaté a dává nám světlo a teplo. Když nesvítí, je noc a my nic nevidíme. Proto v noci spíme. Ale když se ráno vzbudíme a svítí nám do oken sluníčko, těšíme se do školy, na procházku, na hřiště.

Co se ještě děje na jaře? Roste tráva, kytičky, rodí se mláďata...

Zimy už jsme měli dost, tak si zkusíme naši práci přivolat jaro a sluníčko, aby konečně vyšlo a začalo hřát. A když i přesto bude zima a zataženo budeme mít sluníčka s hlíny, které se na nás budou usmívat.

Pracovní postup

Každému dítěti dáme kousek hlíny, který si začneme v rukách zpracovávat a měkčit. Když je hlína měkká, snažíme se s ní vyválet kuličku. Nejjednodušeji koulením o podložku, nebo v dlaních. Kuličku chytíme do jedné ruky, a zespodu do ní promáčkneme palcem díru, kterou postupně zvětšujeme promáčkáváním a otáčením, jako by nám z toho měla vzniknout mistička. Hlínu promáčkáváme, dokud nejsou stěny široké zhruba 2 cm. „Misku“ otočíme dnem vzhůru a sluníčko uděláme obličej. Vyryjeme li obličej špejlí, můžeme hlínu propíchnout naskrz. Nakonec vytvoříme paprsky z několika válečků, dáváme si pozor na to, aby nebyly příliš úzké, odlámaly by se. Namísto válečků, můžou být paprsky i trojúhelníkové. Sluníčko je vypouklé do prostoru, paprsky se tedy nalepí pořádně zespodu.

Instrukce k práci

1. uválíme kuličku velkou zhruba dětem do obou dlaní

2. vnoříme do ní palec a tím začneme kolem dokola hlínu promáčkávat, aby nám vznikala jakoby miska

3. vymačkáme to tak, aby stěny byly tlusté maximálně na šířku prstu
4. misku otočíme dnem vzhůru

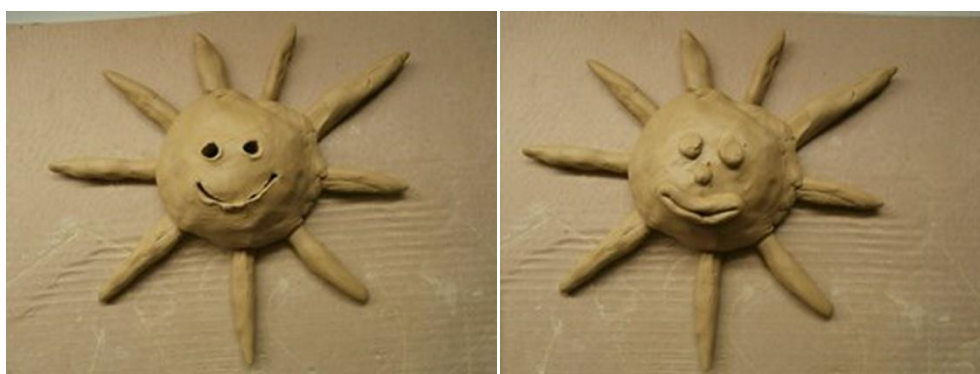
5. vyryjeme slunci obličej pomocí špejle, nebo vytvoříme pomocí malých kuliček a válečku

6. vyválíme válečky na paprsky, nesmí být příliš tenké

7. válečky přilepíme pod slunce a máme hotovo

8. místo válečků můžeme použít taky kousky hlíny trojúhelníkového tvaru

☺ Velikonoční beránek

Motivace

Po přivítání pozvolna přejdeme k tomu, že brzy budeme mít jeden ze slavných svátků a jistě všichni vědí, jaký svátek to je. Ptáme se, jak kdo slaví Velikonoce. Jak se slaví Velikonoce na vsi a ve městě. Co k Velikonocům patří. Jak Velikonoce vnímají holky a jak kluci. Můžeme si říct Velikonoční koledu, kterou všichni známe.

Hody, hody, doprovody,
dejte vejce malovaný.
nedáte-li, malovaný,
dejte aspoň bílý,
slepička Vám snese jiný.

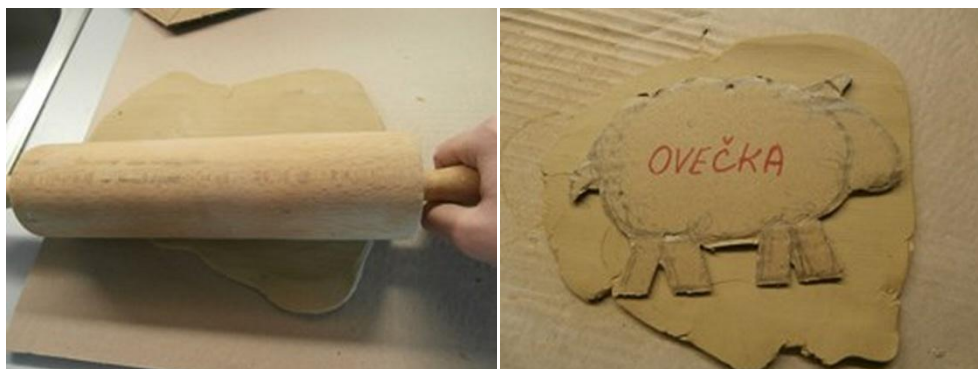
Zeptáme se, jestli někdo zná i jinou koledu, kterou bychom se mohli spolu naučit. A protože vajíčka budou barvit a možná i kreslit, zkusíme si z hlíny vyrobít velikonočního beránka.

Pracovní postup

Vyválíme placku a z ní si vykrojíme podle šablony beránka, prstem namočeným ve vodě uhladíme celý obvod okrajů. Vyválíme kratší válečky, z kterých zatočíme malé šneky. Ze šnečků vytvoříme srst beránka. Šnečky přilepujeme vedle sebe. Nakonec dozdobíme hlavu, nalepíme nebo špejlí doděláme oko. Aby to byl vážně beránek, přilepíme mu na hlavu malý zahnutý růžek a nezapomeneme dokreslit kopýtko.

Instrukce k práci

1. vyválíme plát široký 2 cm
2. přiložíme a ořízneme šablonu ovečky

- oříznuté ovečce zahladíme kraje vlhkou houbičkou nebo prstem

- vytvoříme válečky, které stočíme do klubíčka

- vzniklé válečky přilepíme na ovečku a dokreslíme obličej

☺ Květinka do květináče

Motivace

Na jaře, když nám začíná svítit slunce a tát sníh, začínají ze země vykukovat první kvítky, objevují na loukách, zahrádkách a dalších travnatých plochách. Každá květina je odlišná. Květiny se liší různými tvary, barvami i délkou. Květiny můžeme pozorovat zrakem, lze si

k nim přičichnout, abychom ucítili jejich vůni. Můžeme se jich dotýkat a natrhat si některé z nich a donést si je domů nebo do mateřské školy. S dětmi si vytvoříme jednu květinu z hlíny, kterou si pak zapícheme k ostatním živým rostlinkám do květináče, jako dekoraci.

Pracovní postup

S hlíny uválíme delší váleček, na jedné straně širší a na druhé úzký, aby se nám květina lépe zapíchla do hlíny. Váleček uděláme dlouhý asi 20 cm. Uválíme si kuličku, přiměřené velikosti ke stonku. Neměla by být tak veliká, aby se nám stonek ohýbal. Kuličku poté rozmáčkne prsty, aby vytvořila silnější placku. Zatím ji ke stonku nepřilepujeme. Vytvoříme libovolný počet okvětních lístků, tvar může být nepravidelný, pouze utřhané kousky hlíny. Můžeme však také uválet kuličky, z nich poté vytvarovat kapky. Kvítky přilepíme k rozpláclé kuličce a celé okvětí poté ke stonku. Nezapomeneme pořádně přimáchnout, aby nám květ neupadl. Nakonec vytvoříme dva listy z malých kousků hlíny tvarované do kapky, ty přilepíme dole ke stonku. Ne příliš nízko, aby nám květina šla zapíchnout do květináče.

Instrukce k práci

1. Uválíme váleček na stonek a kuličku na střed květiny
(váleček je dole zúžený, aby se lépe zapíchl do květináče)

2. Kuličku rozplácneme na placku a vytvoříme jí okvětní lístky
3. Lístky vytvoříme pomocí zploštělých trojúhelníkových kousků hlíny

4. Květině vytvoříme obličej a přilepíme ji k předpřipravenému válečku

5. Vytvoříme lístky na stonek a přilepíme k válečku, ne moc nízko, aby šla kytkka zapíchnout

Obměnou může být **tulipán**

- Okvětí má jiný tvar, vyřízneme ho pomocí šablony

- Listy budou dva delší válečky

☺ Hnízdo

Motivace

Děti si jistě všimly, že po zimě se probudily i ptáčci a můžeme je nejen vidět, ale i slyšet. Každý ptáček zní jinak, můžeme si s dětmi připomenout zvuky nejznámějších ptáků. Každý jistě bude vědět sovu, holuba, slepici a podobně. Jaro je období, kdy mají ptáci na čase vytvořit si nové domovy, tedy hnízda, naklást vajíčka a zplodit nové potomstvo. Jejich práce však není vůbec jednoduchá, splétání větviček, bezpečné ukotvení hnízda ve výšce na větrem houpaných větvích, pečlivé vystýlání jeho dutinky jsou naopak velmi složité a dokazují, jací jsou práci dobří stavitelé. Navíc si musíme uvědomit, že ptáci nemají ruce, trpělivě používají zobák, nohy i pohyb celého těla. Stavitelské schopnosti mají vrozené. To ale neznamená, že by s léty nesbírali zkušenosti. Páry, které za sebou už nějaké to hnízdění mají, bývají v dovedení mláďat do dospělosti úspěšnější. Zkusíme si jak jsou na to se stavěním hnízd děti.

Pracovní postup

Nejdříve vyválíme plát, který ořízneme do tvaru kolečka na spodek hnízda. Ze zbylého plátu vyřízneme ptáčka podle předem připravené šablony. Z plátu odřízneme ještě jeden malý kousek ve tvaru kapky, ten nám bude sloužit jako křídlo. Ptáčkovi domaluje oko a znázorníme zobáček. Máme spodek hnízda a na jeho stěnu budeme potřebovat několik užších válečků. Šířku a délku vyměříme podle potřeby. Množství válečků záleží na tom, jak vysoké chceme mít stěny hnízda. Válečky k sobě pevně přilepíme a klademe na sebe kopírováním okrajů kruhu. Když máme hnízdo hotové, vložíme a přilepíme do něj ptáčka,

který bude hnízdo hlídat. Do hnízda můžeme odkládat drobné věci, nebo vymodelovat ještě pár vajíček z hlíny.

Instrukce k práci

1. vyválíme plát, který ořízneme do kruhovitého tvaru pomocí větší plechovky
2. zbylou hlínu si necháme na tvorbu ptáčka

(velikost hnízda musíme uzpůsobit velikosti ptáčka)

3. odebereme přebytečnou hlínu
4. vytvoříme několik válečků, aby obtočily celý kruh

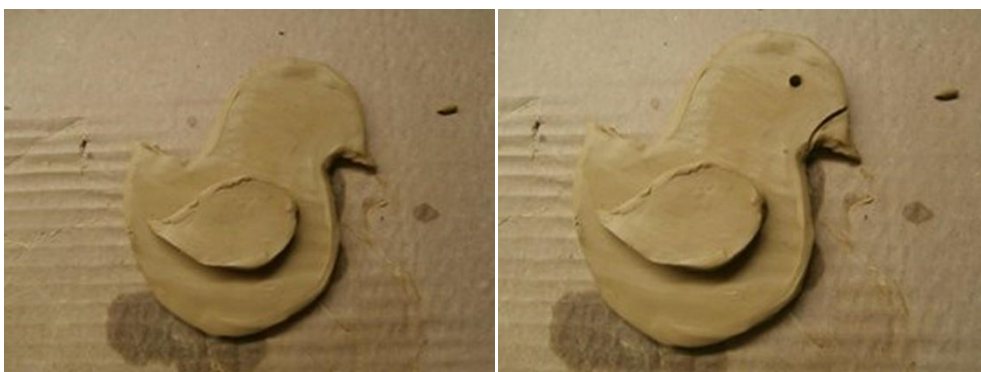
5. válečky lepíme na sebe kolem okraje

6. ze zbylé uválené hlíny ořízneme podle šablony ptáčka
7. vytvoříme šablonu i na křidélko
8. ořízneme

9. křídlo přilepíme na ptáčka a uděláme očičko

10. ptáčka přilepíme do hnízda a můžeme mu dotvořit vajíčka, pokud nebudeme hnízdo používat jako mističku na drobnosti

☺ Žirafa

Motivace

Téměř každá mateřská škola po skončení zimy navštěvuje Zoo. Před návštěvou Zoo bychom se měli s dětmi zvířaty, které se tam nacházejí zabývat, říci si zajímavosti a při prohlídce si je opět připomenout. Každá Zoo má i své programy uzpůsobené pro ročníky škol základních i škol mateřských. Před tvorbou žirafy můžeme tedy navštívit Zoo, jako motivace nám před hodinou bude sloužit náš vlastní zážitek, doneseme si fotky, nebo obrázky připomeneme si, jak žirafa vypadá, kde v Zoo byla ubytovaná a jakou měla barvu. Protože žirafu nikdo mít doma nebudeme jako domácí zvířátko, vyrobíme si ji z hlíny.

Pracovní postup

Na žirafu budeme potřebovat několik kousků hlíny, skládá se z více částí. Nejdříve si vymodelujeme hlavu, hlava bude mít tvar kuličky. Dále potřebujeme krk. Krk bude silnější váleček, velikost si určíme v závislosti na hlavě. Tělo bude z větší kuličky, asi dvojnásobek velikosti hlavy. Na nohy uválíme 4 silnější válečky, aby nám potom žirafa lépe držela stabilitu. Z malého válečku uděláme ocásek. Všechny části důkladně přilepíme šlikrem. Nohy uděláme dostatečně široké a nalepíme je blízko k sobě, žirafa bude lépe stát. Nakonec žirafě doděláme hlavu-oči, uši růžky. Dokreslíme kopýtko a špejlí, můžeme načrtnout flíčky, které budou tmavě hnědé a zbytek těla světlejší.

Instrukce k práci

1. Vyválíme si kuličku a široký váleček na tělo
 - Krk bude váleček tenčí než tělo
 - Nohy budou kratší a silnější válečky, aby žirafa stála

2. Nejdříve připojíme k tělu krk
3. Než na krk přiděláme hlavu, doděláme jí oči uši a růžky

4. Mezitím nohy už přichystáme na podložku a tělo na ně přilepíme a zatlačíme
5. Z malého válečku uděláme ocas

4.3 Sebehodnocení

Jako metodu hodnocení jsem si vybrala sebehodnotící dotazník se mnou zvolenými kritérii. Tuto metodu sebehodnocení jsem si zvolila proto, že mi přijde přehledná a všechny potřebné informace o průběhu jsou zde zahrnuty. Na konci jsem navrhla případné změny.

Jako vyhodnocení jsem zvolila intervalovou škálu od 1 do 5.

ANO, nejvíc souhlasím	1	2	3	4	5	NE, nesou- hlasím vů- bec
-----------------------------	---	---	---	---	---	---------------------------------

Organizace činnosti	Hodnocení	
Schopnost samostatného plánování činnosti	1	Činnosti jsme si plánovaly pouze samy.
Schopnost realizovat činnost samostatně	2	Při výstupech jsem pracovala s kolegyní.
Potřeba pomoci jiného člověka	3	Myslím, že bez druhé osoby by šla práce špatně v tolika dětech.
Vlastní iniciativa při práci	1	Snažila jsem se oživit hodiny a udělat je zábavnějšími.
Připravenost na hodiny	1	Vždy jsme měli dopředu připravenou činnost popřípadě i činnost náhradní.
Připravenost pomůcek	1	Pomůcky jsme chystaly pečlivě před začátkem

		kroužku.
Plánování činnosti		
Vhodné naplánování činnosti	2	Snažily jsme se zapadnout do určitých témat, občas to nevycházelo.
Činnosti naplánovány dostatečně dopředu	2	S plánováním byl občas problém, vždy jsme to ale stihly.
Jasně určení cílů	1	Cíle jsme měly určené dopředu.
Struktura hodiny je vhodně rozčleněna	1	Rozčlenění hodiny vyhovovalo nám i dětem.
Činnosti navazují a jsou uzpůsobeny možnostem dětí	2	Někdy jsme nevystihly, co děti zvládnou a co ne, ale s pomocí to vždy šlo.
Vhodné využití pomůcek	1	S využitím pomůcek nebyl problém, byl velký výběr.
Realizace činnosti		
Na začátku hodiny děti vhodně motivovány	1	Motivaci jsme braly jako nejdůležitější.
Činnosti jsou časově vyváženy	1	Plán jsme měly předem stanovaný a fungoval.
Zvolena vhodná forma komunikace s dětmi	2	Občas jsem podcenila vysvětlení postupu.
Názorné ukázky postupů při práci	1	Názorné ukázky jsem ukazovala každou hodi-

		nu.
Prostor pro samostatnou tvorbu dětí	3	Na volnou tvorbu nám nezbylo moc času, každý si ale nějaký výrobek sám vytvořil.
Prostor pro nápady dětí	3	Nezbyl nám čas.
Podpora dětí ve vlastní aktivitě	1	Děti jsme podporovaly neustále během činnosti.
Individuální přístup k dětem	3	Dětí bylo příliš mnoho, nešlo to zvládnout.
Průběžná motivace k činnosti	1	Motivace probíhala neustále pomocí pochval a povzbuzování.
Nahlížení na potřeby dětí	1	Děti pracovaly dobrovolně.
Zvládání emocí dětí	1	Pokud se dítě rozběčelo, vždy jsme to rychle vyřešily.
Ukázněnost dětí	3	Záleželo na dni. Bylo to hodně proměnlivé.
Podpora sebevědomí	1	Průběžně.
Podporování vyjadřování žáků	1	Nechaly jsem dítě se vyjadřovat samostatně ke své práci.
Výsledky a reakce dětí		
Většina dětí si osvojila očekávané kompetence	2	Ano hodlala bych si tvrdit, že většině naše tvoření něco dalo.

Většina dětí si práci s keramikou oblíbila	2	Našli se i takové děti, co je to moc nebavilo.
Většina dětí by chtěla v keramickém tvoření pokračovat	3	Pokračovat by chtěly spíš dívky.
Pro většinu byla práce zábavná	1	Práce je bavila.
Děti samy zhodnotily svou práci	1	Všichni jsme se navzájem pochválili.
Děti dokázaly říci, která činnost je nejvíce zaujala	1	Děti si přesně pamatovaly výrobky, co jsme tvořili.
Činnosti byly pro děti vhodné	2	Všichni tvrdili, že to pro ně bylo jednoduché. Občas to tak však nevypadalo.

Nápady pro vylepšení

Ke své vlastní činnosti, bych řekla hlavně, že jsem se snažila o co největší komunikaci a práci s dětmi. Někdy to bylo trochu chaotické, protože jsem keramický kroužek vedla poprvé a neodhadla třeba, jak dlouho to bude dětem trvat. Samozřejmě jako každá učitelka jsem se snažila s dětmi pracovat, jak nejlépe jsem byla schopná. Hrozně jsem chtěla, aby si z našich hodin keramiky děti něco odnesly, vzpomínám si totiž, jak jsem do keramiky chodila sama a hrozně mě to bavilo. Po dokončení hodin, jsem si uvědomovala, že věci se daly udělat i jinak, ale v konečné fázi, jsme splnily, to co jsme měly v hodině naplánované.

Při barvení je třeba děti více vést ke střídání barev a stále je motivovat. Jsou sice ještě malé, ale některé výrobky byly ošklivě zastříkané jednou barvou a jistě to nebylo tak složité, protože u jiných výrobků šlo vidět, jak si děti s barvením pohrály.

Při práci s dětmi jsme byly dvě učitelky na 12 dětí, pokud by učitelka chtěla vést keramiku sama, volila bych menší množství dětí, zvláště pro ty učitelky, co s keramickým tvořením v MŠ nemají velkou zkušenost. Děti bych postupně rozdělila podle jejich možností, ne

podle věku. Některým dětem práce trvala chvíli a některým dlouho, možná bych pro příště měla vymyšlené téma, na základě kterého by si děti vybraly výrobek, který by vytvořily. Samostatné tvoření děti sice bavilo, dělaly však stále to stejné dokola.

Materiální vybavení na keramické tvoření bylo vážně nadstandardní, vše nové. Při výběru hlíny, bych zvolila jeden druh, hlínu nejlépe tvarovatelnou a u toho zůstala, občas jsme měly problémy s tuhou hlínou.

Stávalo se nám, že nám některé výrobky po vypalování praskaly. S tím by chtělo do budoucna něco udělat a vést děti k tomu aby dělaly trčící části silnější a pořádně je přilepovaly. Snažily jsme se to ještě kontrolovat, ale občas to nevyšlo.

Keramický kroužek bych zařadila spíše mezi činnosti odpolední a dobrovolné, děti se nám svěřily, že by keramiku samy nedělaly, protože už mají jiné kroužky.

4.4 Reflexe dohlížející učitelky

Studentka se po dobu praxe v mateřské škole jevila jako schopná samostatné a zodpovědné práce s dětmi. Během pedagogické práce s dětmi projevila skutečný zájem se něco nového naučit. Projevila aktivní přístup, invenci a flexibilitu. Zvládla reagovat na nečekané otázky a projevy dětí. Je schopna kvalitní komunikace s pedagogy. Dokáže reálně plánovat a řídit svěřené výtvarné činnosti dětí v rámci přímé pedagogické práce během denního režimu mateřské školy.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se dopodrobna zabývala volnočasovou aktivitou keramickým kroužkem aplikovanou v předškolním věku. Tato aktivita je úzce spojená s motorickým vývojem a také s volným časem jako takovým, tudíž jsou v mé práci zahrnuty také. Práce s keramikou je velmi vhodná na rozvoj a cvičení jemné motoriky, což je hlavně v předškolním věku určitě potřeba. Je však potřeba brát ohled na to, že ne každé dítě je výtvarně nadané a tato činnost ho baví. Měli bychom dítě nechat samostatně rozhodnout, chce li se keramikou zabývat nebo ne. Samozřejmě je dobré, aby si to dítě alespoň zkusilo. Teoretická část je jako v každé jiné práci pouze nástin něčeho, co je možné převést do praxe.

Přínosem mé práce je, že není jen nástinem práce s keramikou a poučkami, jak tuto činnost vést můžeme a nemůžeme. Celá praktická část je koncipována tak, aby byla použitelná i do praxe. Keramika jako kroužek je v poslední době aktivitou pro MŠ velmi populární, nikde ale nenajdete ucelený program pro práci právě dětí v MŠ. Proto jsem vytvořila tento projekt, aby byl jednoduše k dohledání. Mým úkolem bylo, usnadnit hledání námětů k činnosti všem těm, co by se práci s keramikou s předškolními dětmi chtěli věnovat. Další velkou výhodou mého projektu je to, že je z velké části ověřen v mateřské škole. Můžu tedy z vlastní zkušenosti s dětmi říct, že činnosti jsou pro děti vhodné a nejsou příliš obtížné. Bylo dbáno na to, aby se postupovalo od nejjednoduššího po těžší a jednotlivé postupy se neustále opakovaly k lepšímu zažití u dětí. Během práce jsme dospěly i k několika možným změnám a obměnám, zpestřením a podobně. Na to člověk ale nepříjde, dokud si to sám nezkusí. Takže tímto bych chtěla sdělit každému, komu se můj projekt dostane do rukou, aby si práci s dětmi užil tak jako já, a taky přišel na odlišné, originální způsoby práce s dětmi a mnoho dalších možných výrobků, které se dají z keramiky vytvořit.

Hlavním je, aby děti zkusily nové netypické činnosti a ty je bavily. Pomocí keramiky by děti samy měly přicházet na nové postupy, co vše se s hlinou dá dělat a jak je možné hlinu zpracovávat. Při tvoření jim necháme svůj prostor, aby měly možnost rozvíjet svou kreativitu a nápady. Nejde nám přeci o to, aby z dětí vyrostli umělci, ale aby si práci s hlinou náležitě užily. Na to by měl myslet každý, kdo bude chtít s dětmi pracovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ADAMCOVÁ, Marie. *Keramika pro malé i velké*. Olomouc: Fin, 1994. 197 s. ISBN 80-85572-67-2.
- [2] ALLEN, Eileen a Lyn MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-055-0.
- [3] ČÍŽKOVÁ-HLOBILOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-7067-953-0.
- [4] HÁJEK, Bedřich. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [5] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [6] KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. Prešov: Grafotlač, 2003. ISBN 80-968608-5.
- [7] KÝROVÁ, Alena. *Keramika pro malé i větší umělce*. Praha: Computer Press, 2003. ISBN 80-7226-374-9.
- [8] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- [9] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7178-295-5.
- [10] PLACÁKOVÁ, Eta, POŠUSTOVÁ, Marcela a VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Keramika I: bez hrnčířského kruhu*. Praha: Grada, 2004. Šikovní ruce. ISBN 80-247-0889-2.
- [11] PLACÁKOVÁ, Eta, POŠUSTOVÁ, Marcela a VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Keramika II: figurky*. Praha: Grada, 2006. Šikovní ruce. ISBN 80-247-1414-0.
- [12] PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.
- [13] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Věstník MŠMT, sešit 2, Ročník LXI, únor 2005.
- [14] SCOTTOVÁ, Marylin. *Keramika*. Praha: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-179-9.

- [15] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- [16] WOOLFSON, Richard C. *Bystré dítě Předškolák*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. ISBN 80-7360-002-1.
- [27] *nidm.cz – národní institut dětí a mládeže*[online]. C2009-2012, [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <<http://www.nidm.cz/userfiles/file/KPZ/vystupy/01-vyzkumy/deti-v-ringu-dnesniho-sveta.pdf>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ Mateřská škola

☺ Oddělení jednotlivých činností od sebe

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: vzdělávací cíle v RVP

SEZNAM PŘÍLOH

P1: Fotky výrobků vytvořené dětmi v MŠ

PŘÍLOHA P I: TVORBA DĚTÍ

